



De Wissel

IVN afdeling Eijsden

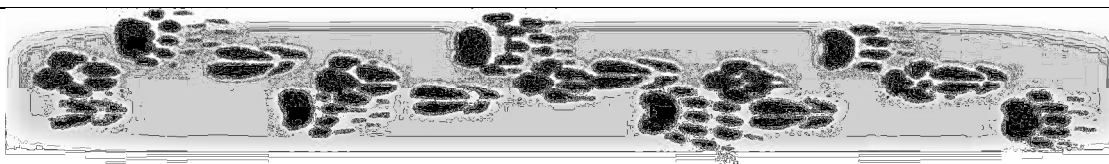
Sept 2021

Jaargang 28 nummer 3

ivn natuur
educatie

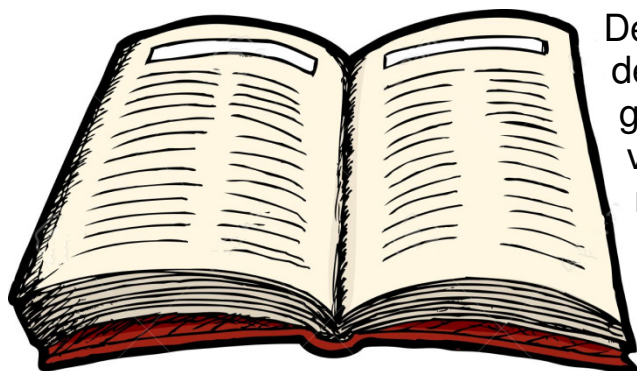


INHOUD	
<i>Inhoud</i>	2
<i>Van De Redactie</i>	3
<i>Van Het Bestuur</i>	3
Digitalisering (herinnering)	3
<i>Viskes vange (33)</i>	4
Libellen ("Sjiere")	4
De naam	4
Families (hoofdgroepen)	5
Kenmerken, voortplanting en levenswijze	5
Eten en gegeten worden	5
Grote en kleine libellen	6
Bijgeloof en fantasie	6
Associaties met beroepen	7
<i>Liège, Luik</i>	7
<i>Weldaad en Zegen van de Distels</i>	7
Mariadistel	8
Gezegende Distel	9
<i>Bericht van Johan Stoffer</i>	10
<i>Bijzondere Waarnemingen</i>	11
Zomer 2021. Watervloeden in juli.	17
<i>Agenda 2021</i>	20
Het "Wandelschema" & "Korte Tour"	20
Programmaoverzicht 2020 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten	20
Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)	20
Cursussen 2021	20
<i>Bijzondere Waarnemingen</i> vervolg van pagina: 11	21
Nawoord:	38
Waarnemingen digitaal melden	39
<i>Het Bestuur</i>	40



VAN DE REDACTIE

De corona maatregelen zijn dan wel grotendeels opgeheven, maar toch herneemt het maatschappelijke leven nog maar zeer langzaam zijn normale gang. Of dat komt door de verschillen tussen de verschillende sectoren (cultuur / sport), de controverse tussen wel of niet vaccineren, het steeds weer opvlammen van besmettingshaarden en/of virus varianten? Wie zal het zeggen. De IVN activiteiten staan in ieder geval nog op een laag pitje. Voorlopig publiceren we nog geen activiteiten. Werkgroepen organiseren nog wel activiteiten, maar die zijn beperkt in aantal deelnemers om ze corona-proof te houden. Mocht u willen weten welke activiteiten er wanneer nog zijn en of deelname mogelijk is, dan dient u zich direct tot de werkgroepen te wenden. Zij kunnen u vertellen wat de mogelijkheden zijn.



De Wissel daarentegen is zeer goed gevuld, de gebeurtenissen van de afgelopen zomer geven aanleiding tot veel schrijfwerk. Dit voornamelijk van de vaste contribuanten. Ik mis de incidentele melders dit keer.

Van Harry Fekkers weer een plantenverhaal.

Veel leesplezier!

PDB

Op de website van IVN Eijsden is regelmatig actueel nieuws te vinden. En, zoals u weet, ook de Wissel wordt daar gepubliceerd (in kleur). (www.ivn.nl/afdeling/eijsden)

ivn natuur
educatie

VAN HET BESTUUR

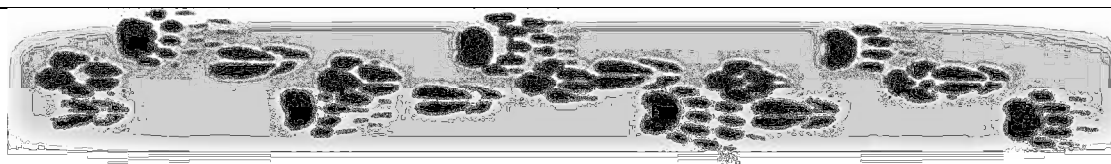
Digitalisering (herinnering)

Indien u uw e-mail adres doorgeeft aan de secretaris kunnen we u ook tussendoor van activiteiten op de hoogte brengen. Ook De Wissel krijgt u dan, in kleur, via email binnen.

Daarom de oproep om indien je voorzien bent van een e-mailadres dit aan onze secretaris Jacques Piters door te geven. Het adres is

jacques_piters@hotmail.com (let op _ streepje tussen jacques en piters!)

Het bestuur



VISKES VANGE (33)



Libellen ("Sjiere")



Tijdens het opgroeien aan de Maas zag je, naast visjes, ook allerlei andere dieren. Te denken valt hierbij aan rivierkreeften, libellen en waterslakken. Kikkers en salamanders zag je eind jaren '60, begin jaren '70 bijna niet aan de Maas, mogelijk door de watervervuiling.

Er vlogen in die jaren niet zoveel libellen als nu langs de Maas. Misschien ook een kwestie van de verontreiniging van toen. Als je

zo'n razendsnel beestje tegenkwam, dan wist je dat je moest roepen: "'n Sjiere!" en snel moest wegrennen. Een libel zou gevaarlijk zijn en je met de vleugels kunnen snijden (of zoiets). Dat was destijds de gedachte. Dat bleek later niet zo te zijn.

Tussen de stenen op de rivierbodem bevonden zich diertjes met een afstotend uiterlijk. Waren deze "draakjes" jonge rivierkreeftjes? Nee, dat waren het niet. Het waren libellenlarven ("nimfen"). Weer wat geleerd.

Aan de Kop van de Voer en bij de Berwijn had je libellen met gekleurde vleugels, die een dansende vlucht hadden. Uit de verte leek het wel of er vlinders vlogen. Het waren beekjuffers.

Verder zag je ook nog wel eens kleinere soorten waterjuffers, vaak blauw van kleur, die een breekbare indruk maakten.

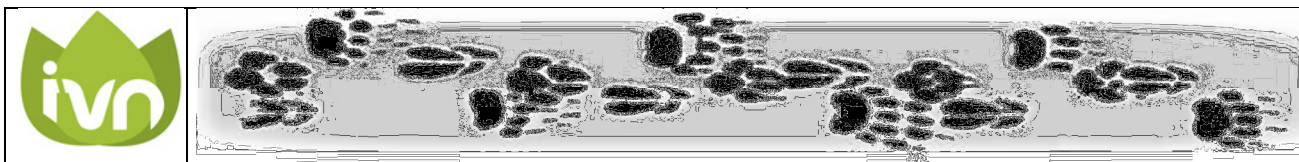
De naam

Er zijn weinig insecten die zoveel verschillende streeknamen hebben als de libellen en waterjuffers.

In het Nederlands is het officieel "Libel" (dus eigenlijk niet: Libelle). Duits: die "Libelle". Frans: la "Libellule". Engels: the "Dragonfly". In het Waals: "li Mårtêdiale" (betekenis: "marteau du diable", vertaald: "duivelshamer").

De waterjuffer wordt in het Frans wel aangeduid met "la Demoiselle" en in het Engels met "Damselfly". In het Duits: "die Wasserjungfer". Waals: "li Mam'zèle" (of "Mamjhele").

Gaan we naar de (Limburgse) dialecten, dan hoor je overal wat anders: "'n Sjiere" (Eijsden); "Sjieër" (Voeren); in Gronsveld: "Sjiere", "Sjpaonsen hier" of



"Sjpaonse juffroûw"; Maastricht: "Hier" (en in diverse dorpen boven Maastricht: "Póppesnijjer" of Póppesjniejer"). De eerste keer dat ik bewust een grote libel "stil" zag hangen in de lucht, vond ik dat het een "Helicoptèrebiesjke" was.

Families (hoofdgroepen)

De kenners onderscheiden verschillende families (hoofdgroepen) in de libellen en juffers.

Of het woord "familie" hier biologisch gezien juist is, is mij niet bekend.

Twee hoofdgroepen zijn in ieder geval: de echte libellen (ongelijkvleugeligen) en de juffers (gelijkvleugeligen).

Tot de echte libellen behoren de Glazenmakers, Rombouten, Bronlibellen, Glanslibellen en Korenbouten.

Tot de juffers behoren de Waterjuffers, Beekjuffers, Pantserjuffers en Breed-scheenjuffers.

Al deze families bestaan weer uit verschillende soorten.

In Nederland zijn meer dan 70 soorten libellen en waterjuffers waargenomen.

Kenmerken, voortplanting en levenswijze

In hoofdlijnen gebeurt de paring als volgt: het mannetje grijpt het vrouwtje vast met de uitsteeksels aan zijn achterlijf, zodat er een "tandem" ontstaat. Er wordt een "paringswiel" gevormd. Beide libellen vormen samen een hartvormig geheel. Kijkt u maar eens aan de waterkant of op foto's.

De eiafzet kan op verschillende manieren gebeuren, Vanuit het paringswiel, of door het vrouwtje alleen, of met het mannetje als "bewaker". Bij sommige soorten is er sprake van een ritmische beweging, waarbij de vele eitjes in de waterbodem of aan waterplanten worden geprikt.

De larven zijn echte vleeseters. Ieder waterdier dat ze kunnen vangen, wordt gegeten.

De larven leven meestal een lange periode, soms tot wel 5 jaar, in de waterbodem alvorens "uit te sluipen" tot het vliegende insect.

Jonge exemplaren moeten vaak nog uitkleuren en mannetjes verschillen vaak in kleur van de vrouwtjes.

Er zijn zoveel variaties in het gedrag van de verschillende soorten, dat een algehele beschrijving te uitgebreid zou worden. Op de site van de Vlinderstichting is veel informatie over libellen te vinden.

Eten en gegeten worden

Libellen en waterjuffers eten graag kleinere prooidieren. Zo kan een libel ook wel een vlinder vangen, in de vlucht. Op hun beurt worden libellen soms gegeten door grotere dieren.

Het meest opvallend is hierbij dat libellen kunnen worden gevangen door

Zwaluwen, Valken en Bijeneters.

Worden libellen ook gegeten door mensen? Op veel plaatsen in de wereld eten mensen insecten. In o.a. China en Indonesië eten mensen ook libellen als hapje of bij de maaltijd.

Grote en kleine libellen

Waterjuffers in Nederland zijn vaak maar klein. Zo zag ik Tengere pantserjuffers in de Grote Peel. Zo dun dat je eroverheen zou kijken. Ook rond Eckelrade en Berg en Terblijt worden ze wel gezien.

Beekjuffers zijn een stuk groter. Aan de Berwijn bij het oude bruggetje richting Visé kun je veel Weidebeekjuffers zien.

De echte libellen kunnen behoorlijk fors zijn. Zoals bijvoorbeeld de Blauwe glazenmaker, die veel te zien is in en bij Eijsden.



De grootste libel in Nederland is de Gewone bronlibel. Deze is zeldzaam en kan tot 8.5cm lang worden. De kans om deze soort bij ons aan te treffen is klein. Belangrijke populaties van deze libel komen voor in de Meinweg in Midden-Limburg. Op de 2e plaats in grootte komt de Grote keizerlibel met 8.4cm. Deze soort komt ook bij ons voor. De spanwijdte van onze grootste libellen bedraagt tot wel 10.5cm (Grote keizerlibel).

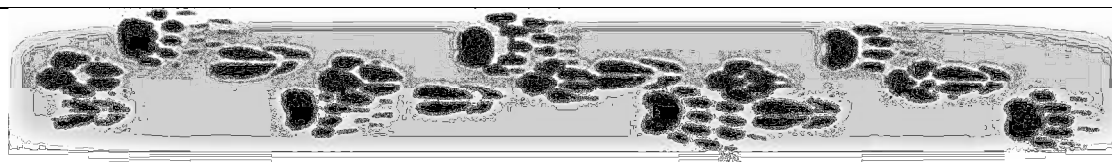
De grootste libellen uit de geologische geschiedenis vinden we in het Carboon-tijdperk. Er kwamen reuzenlibellen voor met een vleugelspanwijdte van meer dan 65cm! Deze Meganeuridae behoren tot de grootste insecten die ooit hebben geleefd. Soms worden er fossiele libellen gevonden waar we deze kennis van afleiden (bron: Soortenbank.nl).

Bijgeloof en fantasie

Omdat het insect zo tot de verbeelding sprak, was er ook veel fantasie en bijgeloof.

In Zweden heeft men het bijvoorbeeld over "Trollenvliegen" (vertaald).

In delen van Nederland spreekt men van "Paardenbijters". In werkelijkheid beten de libellen niet naar de paarden, maar joegen ze in de nabijheid van paarden op allerlei kleinere insecten zoals vliegjes. In andere delen van het land sprak men van "Wrattenbijters", omdat men dacht dat ze wratten konden afbijten. Of dit zo is, valt te betwijfelen. Het is wel zo dat een grote libel, die in de hand wordt gehouden, happende bewegingen kan maken (als verdediging), maar of het een effectief middel is tegen wratten?



Associaties met beroepen

Gaat men zoeken in woordenboeken, dan blijkt de libel, gezien de volksnamen, op veel plaatsen met beroepen te zijn geassocieerd. Meestal gaat het dan in Nederland en Vlaanderen om kleermakers ("snijders" of "schreurs") of glazenmakers. Zo zien we de "Poppenschreur" in Weert en Ospel (uitspraak Weert: "Póppeschruuër"), de "Kledersnijder" in Tongeren, de "Naaister" in Venray, de "Glazensnijder" in Wanssum en de "Glazenmaker" in Sint Truiden. Wat men zich hierbij kan voorstellen, moet aan de kennis van oude beroepen en de fantasie worden overgelaten.

Associaties met kleermakers en scharen zijn denkbaar als men het knisperende geluid van de vleugels hoort, of vanwege het feit dat een grote libel vaak de vleugels van een gevangen insect "afknijpt" alvorens dit op te peuzelen. Misschien ook wel met het eitjes afzetten in een steeds herhalende beweging.

De glazenmakers (glassnijders) van vroeger maakten onder andere raampjes voor in huizen en andere gebouwen. Daarbij werden bepaalde technieken gebruikt om kleine vierkante raampjes uit grote ronde glasplaten te snijden. Dus ook hier wordt er weer gesneden. Verder hebben libellen natuurlijk "glazige" vleugels en droegen de glazenmakers soms hun glasplaten rond (al dan niet op hun rug).

Wat te denken van de "Sjpaonsen hier" of "Sjpaonse juffroûw" uit Gronsveld (en ook in Maastricht en Bemelen)? Gaat het om het uiterlijk (kleding, voorkomen) van het dier of om het gedrag? Voor mij behoren ze tot de mooiste dialectnamen.

Jacques Piters



LIÈGE, LUIK

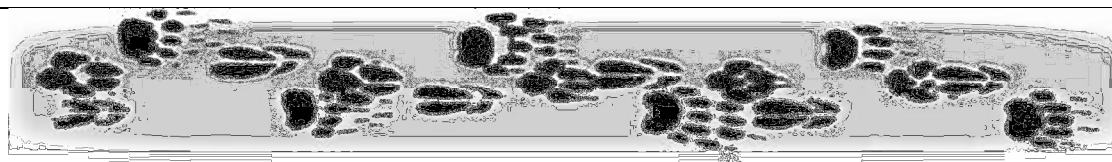
Dit keer geen aflevering van het feuilleton over Luik.

Jean Creuwels (uit diverse bronnen)

WELDAAD EN ZEGEN VAN DE DISTELS

Tijgertje uit "Winnie de Poeh" wist het al: Tigers like thistles. En normaal gesproken zijn tijgers vleeseters, maar in kinderboeken is alles sprookjesachtig. De distel die wij het meest eten is de Artisjok (*Cynara scolymus*). Die groeit hier niet best, maar wel in Zuid Frankrijk en in het Middellandse Zee gebied. De variant die het hier beter doet is de Kardoentje (*Cynara cardunculus*), ook met die grote paarse bloemen. De smaak doet denken aan die van de ar-





tisjok. Vroeg geoogste planten zijn zoeter dan later geoogste planten, die bitterder smaken. Een deel van de plant kan ook gebruikt worden als stremsel voor vegetarische kazen. Van zichzelf hebben de bloemkorven van deze distels geen sterke smaak, afgezien van de bitterheid. Het is dan ook goed om ze te koken en op te eten met een gekruide vinaigrette saus.

In Apothekerstuin Dubois bij het Familiemuseum in Eijsden hebben we ook twee distels staan als medicinale kruiden, de Mariadistel en de Gezegende distel.

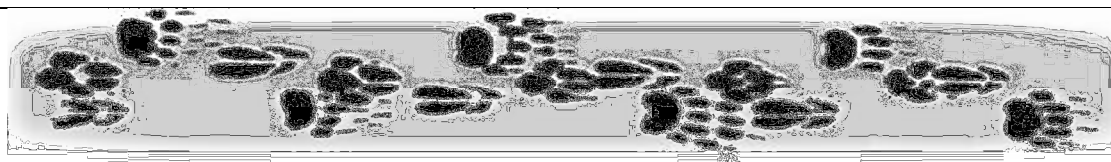
Mariadistel

De Mariadistel (*Silbum marianum*) is een behoorlijk hoge (tot 1,5 m) distel met een paarsrode bloem. De plant heeft een mediterrane herkomst, maar is al eeuwen inheems in onze streken. De bloem lijkt op die van een artisjok maar is wat kleiner. De brede, wasachtige bladeren hebben een glanzend oppervlak; ze zijn groen en wit gevlekt en hebben stekels aan de rand. De onderste bladeren zijn lancetvormig en bochtig veerlobbig; de bovenste zijn deels gedeeld en stengelomvattend. De stengel eindigt in een gestekelde bloemkorf, waarin de talrijke purperen buisbloemen staan.



De naam komt voort uit de legende dat de witte vlekken op de bladeren er zijn gekomen doordat Maria er op gemorst heeft toen ze het kindeke Jezus aan het voeden was. Volksnamen zijn bij ons ook wel Melkdistel en Onze-Lieve-Vrouwedistel. Ook in andere talen (zelfs de wetenschappelijke) komt de verwijzing naar Maria voor: Mariëndistel (D), Chardon Notre Dame (F), St. Mary's Thistle (E). En in het Maastrichts natuurlijk Maaariadistel.

In de Apothekerstuin Dubois staat deze distel in de groep voor gal- en leveraandoeningen. Vooral de zaden worden gebruikt voor de behandeling van gal- en leverproblemen: geelzucht, hepatitis, galstenen. Nog steeds is het een onderhoudsmiddel voor zwakke levers. De inhoudsstof silymarine of silybine wordt ook gebruikt om vergiftigingen door paddestoelen als Vliegenzwam en Knolammoniet te bestrijden. De gunstige eigenschappen van de Mariadistel waren al in de oudheid bekend, getuige de beschrijvingen van Plinius de Oudere. Dodoens beveelt het aan voor verschillende kwalen en "Tsaet es goet inghenomen den ionghen kinderen die in eenich ledt den



cramp hebben/ item den ghenen die van slanghen oft ander fenijnnich ghe-dierte ghebeten sijn". In de moderne fytotherapie is het nog steeds een veel gebruikt middel voor zijn zuiverende werking van gal en lever.

Gezegende Distel

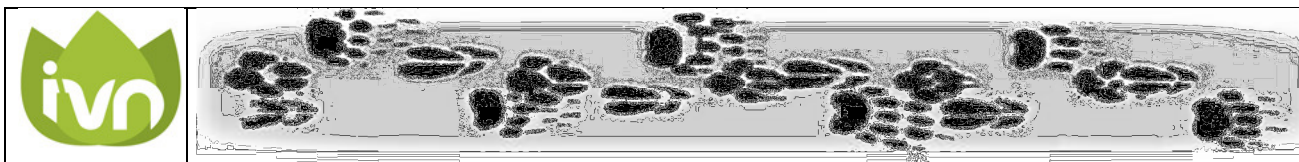
De Gezegende Distel (*Cnicus benedictus*, ook wel *Carduus benedictus* en *Cardenia benedicta*) staat in de bak met geneeskrachtige kruiden met een religieus tintje. Hij staat tussen het Nonnenkruid (*Parietaria officinalis*), het Genadekruid (*Gratiola officinalis*) en de Heiligenbloem (*Santolina chamaecyparissus*). Een vroom gezelschap dus, met allemaal geneeskrachtige eigenschappen, maar voor verschillende aandoeningen. De legende zegt dat de heilige Benedictus (480 – 547 n. Chr.) deze plant al als wondermiddel gebruikte. De religieuze naamgeving vind je ook terug in andere talen: Blessed thistle, Holy thistle (E), Benedictuskruid (NI), Chardon benit (F), Besegneter Distell (D).

De Gezegende Distel lijkt wel wat op de Mariadistel, maar is kleiner en alleen de aderen in het blad zijn een beetje witachtig. De stam kan roodachtig zijn. De bladeren van het kruid kunnen tot 8 centimeter breed en 30 centimeter lang zijn, typisch zijn de kleine stekels op de bladrand. De bloei is helder geel. De bloem, die bestaat uit een groot aantal buisbloemetjes, is ook kleiner dan die van de Mariadistel. En het is culinair geen hoogstandje, erg bitter, maar niet giftig.

Farmacologische studies hebben aangetoond dat gezegende distel ontstekingsremmend werkt, vooral door antibacteriële activiteit, en dat de plant de genezing van wonden bevordert en de vertering verbetert. Dodoens: *Hetzelfde kruid brengt de wormen om en drijft ze af, geneest het krimping van de buik, laat zweten, laat de plas en het niergruis rijzen en is daardoor goed diegene die enig gebrek of smart in de nieren, zijden en lendenen van steen of niergruis of van enig andere oorzaken hebben.* En ook Shakespeare wist al te vertellen van de weldadige werking (in *Much ado about Nothing*): "Marg. Get you some of this distilled Carduus Benedictus, and lay it to your heart; it is the only thing for a qualm".

Heden ten dage komt Benedictuskruid voor in diverse tincturen en heilzame theemengsels. Het is eetlust opwekkend, spijsvertering bevorderend, een algemeen werkend middel.





En een prachtig plantje voor de tuin of in de natuur. Officieel is het eenjarig (net als de Mariadistel), maar de plant zaait zichzelf behoorlijk uit en komt dus elk jaar in groten getale terug.

Harry Fekkers

BERICHT VAN JOHAN STOFFER

De redactie heeft het verslag van Johan over de uitgevoerde werkzaamheden drastisch moeten inkorten i.v.m. de beschikbare ruimte. Een volgende keer zullen we proberen weer het meer uitgebreide verslag te publiceren. Voor een impressie: volg de link naar het foto verslag op de website van De Waardhoff.

Beste IVN'ers + actieve natuurbeschermers,

Hartelijk dank voor jullie deelname aan de Natuurwerkdag NLdoet 29 mei in het particuliere natuurgebied De Waardhoff in Mesch. Ook dank voor de inzet van het cateringteam.

Wij organiseren 2 x per jaar (NLdoet in maart/ 1e zaterdag november) een natuurwerkdag in De Waardhoff.

Fijn dat jullie er (weer) waren om te helpen bij het ontwikkelen van landschap+natuur in Mesch dicht bij huis.

Het Oranjefonds heeft i.v.m. Corona in 2021 de NLdoet dag uitgesteld tot zaterdag 29 mei. Vrijdag 28 mei was Sandra al aanwezig om te helpen bij het uitzetten van de "Stapelmuren" bij de poel.

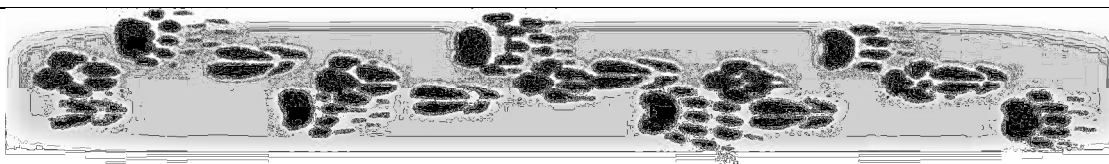
Zaterdag 29 mei waren er 22 deelnemers aanwezig, waarvan 8 leden van IVN-Eijsden en 5 nieuwe deelnemers.

Het was dit jaar alweer mooi zonnig weer op de NLdoet-dag. Dan is buiten bezig zijn ook nog leuk. Zie voor alle foto's de website www.waardhoff.nl/fotos/nldoet-29-mei-2021-de-waardhoff.

In 2021 heeft een groep "vaste deelnemers" vanaf 2 februari t/m juli ook elke week (1x of 2x) veel extra natuurwerk verricht o.a. het weghalen van alle af-rasteringen (schapengaas + prikkeldraad) tussen de diverse percelen voor een vrije doorgang van dieren. Geweldig nieuws ook voor alle vrije dieren in De Waardhoff.

Heb je zelf ook interesse om vaker te helpen met natuurwerk in De Waardhoff, geef dat dan even door. Er is ook een Waardhoff app voor deze groep deelnemers die meer nieuws, foto's van waarnemingen en berichten over natuurwerkochtenden ontvangen en ook onderling info kunnen doorgeven.

Johan Stoffer



BIJZONDERE WAARNEMINGEN

- 31.05 In Belgisch Limburg wordt de eerste koe slachtoffer van de Wolven. Ik heb in de afgelopen meimaand een persoonlijk record gevestigd. 12 Avonden op 8 verschillende locaties géén dassen gezien.
- 01.06 Pinksteren is voorbij. Al jaren is het traditie bij de Gemeente om net in de Bronktijd bermen langs veldwegen te kortwieken. De processiegangers mogen niet afgeleid worden door het onkruid! En de toeristen vinden die kale bermen geweldig. Broer Martin kan een avond genieten van de Vossen op de burcht ik het park van Kasteel Eijsden. Broer Jef kan zelfs 6 Bevers in de Maas tellen.
- 02.06 Langs de Wijnweg in Termaar is ook een deel aangepakt. De Vogelmelk planten die fraai in bloei stonden is de kop afgesneden. Van de Reuze Berenklaauw mocht de helft blijven staan. Een bijzondere vogelwaarneming. Vijf fraaie grote roofvogels zitten op een in bewerking zijnde akker. Als ik naderbij ga voor een goede foto vliegen zij op. Prachtige roofvogels, nagenoeg wit van onderen, brede staart en bruinig van boven. Beslist geen Buizerds, Wouwen, Haviken of Valken. Mogelijk Kiekendieven?
- 03.06 Warm weer, goed voor Vlinders. In de Daor fladderden vorig jaar rond deze tijd enkele Keizersmantels. Dit jaar niet. Afgelopen winter zijn enkele honderden meters bosrand kaal gemaakt. Hiermee zijn de waardplanten van deze bijzondere vlinders verdwenen. Mogelijk ook hun winterverblijf foetsie.
- 04.06 Ik tel vlot 100 Soldaatjes op Snoravia. De Keverorchissen tel ik maar niet. In de berm langs de Molensingel verschijnen de eerste rozetten van de Brede Wespenorchis.
- 05.06 Ik zie een Visarend biddend boven de Maas in Laag-Caestert. Afgelopen dagen al gemeld door vissers.
- 06.06 Van de 14 Bergnachtorchis rozetten zijn er maar 6 tot bloei gekomen.
- 11.06 Afgelopen week nog eens 2* naar de Daor geweest. Geen vlinders.
- 12.06 Nog eens naar Snoravia. De plek met de Soldaatjes is volledig overwoekerd door meters hoog gras en andere planten. Met moeite vind ik wat exemplaren. De Keverorchissen zijn helemaal niet te zien. Er valt mij een plant op met een bijzondere donkerpaarse kleinere bloemvorming. Ook een Orchidee, namelijk Hondskruid. Zeldzaam.
- 13.06 De vroege kersen op de hoogstam kleuren rood. Spreeuwen weten ze al te vinden. Ik vind ook al dassenpoep met kersenpitten erin. Enkele soorten laagstam kersen worden al geplukt en te koop aangeboden via de huisverkoop.
- 14.06 Martin en José Creuwels zien op een kersenwei in Mheer geen Dassen maar wel een Vos met jongen en een Bunzing. En wat zijn dat



daar in de verte? Liefst 12 Wilde Zwijnen van verschillend formaat. Het duo observators koos toen maar het hazenpad. In de Daor sneuvelt een Reebok door jagersvuur. De Vroedmeesterpadden laten zich dagelijks horen. Een Vliegend Hert ontsnapt mij niet.

- 17.06 Het buizerdnest langs de Kasteellaan in Oost trekt zowaar personen die een foto van de vogels willen maken.
- 18.06 Een avond tochtje levert door de Helweg een zeug Wild Zwijn met 6 biggen op. Ik kan mijn weg zonder probleem vervolgen. Een Vliegend Hert is op zoek naar vrouwelijk schoon. Hij moet wel oppassen want ik zie enkele Vleermuizen. Buiten het bos een Ree met 1 kalf. Een bevriende jager meldt een Haas met 5 jongen.
- 19.06 Onweer in de lucht. In de bosrand langs de Daolekaomers heel wat rondvliegende lichtjes. Glimwormpjes annex Vuurvliegjes. Een koppel Dassen met hun 2 jongen is kersen aan het zoeken. Hebben mij niet in de gaten. Een Ree met 2 kalfjes daarentegen waardeert mijn aanwezigheid niet. Een jong Haasje steekt de Keerestraat over nabij de sporthal van Gronsveld. Langs de Rijksweg, bij de rotonde in Gronsveld, ligt een dode Steenmarter.
- 20.06 Langs de Köbbesweg sneuvelt de 4e boom door het knaagwerk van een Bever. Natuurvriend Jos Raemaekers, Hegenier, ziet het knagende dier 's ochtends vroeg bezig.
- 23.06 Weinig bijzondere kleine watervogeltjes op de E.B. Vandaag toch een drietal Kleine Plevieren. Er roept nog een Koekoek uit Ternaaien. Het koppel Knobbelzwanen heeft het broeden tot een goed einde kunnen brengen. Ma verbergt 2 jongen onder haar vleugels. Pa houdt de wacht. Boven de Maas in Laag-Caestert wel een Zwarte Wouw. Boven de Voer een IJsvogel en een Grote Gele Kwikstaart. Bij 2 kennissen van mij, die een schuur hebben, zijn een koppel Boerenzwaluwen laat teruggekeerd. Benieuwd of er nog gebroed wordt.
- 24.06 Het is weer eens prijs in Laag-Caestert. Broer Jef en zijn vrouw Cor zien o.a. Rode Wouw, Visdiefjes, Boomvalken (met nest) en IJsvogel. Zij horen een Wielewaal. Neef Paul ziet een Oehoe in de Curfsgroeve. En Geelbuikpadden.
- 25.06 Zowaar een Zwarte Roodstaart op het terras van mijn flat.
- 26.06 Een Vos komt smullen van de kersen. Even later volgen een volwassen Das en twee jaarlingen.
- 27.06 Tussen de laagstam van wijlen boer Weerts uit Eckelrade liggen een Spietser en een Smalree. Vers van de boom smaken de kersen het allerbeste.
- 29.06 's Ochtends is het water van de Voer bruin. Blijkbaar een flinke hoosbui in de Voerstreek geweest. Zelfs bij de monding in de Maas is het water bruin. In een Canada Populier zitten tientallen Aalscholvers. In de la-



te middag wordt ons Zuid-Limburg plaatselijk getroffen door hevige stortbuien. Ik blijf voor alle zekerheid maar thuis. Van het hedendaagse Europees topvoetbal kan ik niet genieten.

- 30.06 Verse Cascogne kersen smaken uitstekend. Ook in juni valt het aantal waargenomen Dassen zwaar tegen.
- 01.07 Broer Martin beleeft een ouderwetse dassenobservatieavond. Op een ogenschijnlijk niet zo veilig gelegen burcht laat zich, vanaf 21.00u, een complete familie zien. Zij houden hem tot zijn vertrek om 21.40u boeiend bezig met hun onderling gedrag en het spel der jongen. Vermoedelijk pa met vrouw en bijvrouw met samen 6 jongen en een tweetal jaarlingen. Nog nooit gezien in inmiddels meer dan 25 jaar!
- 02.07 Met Jo e.a. Voetspoor 313 gelopen. Een ouderwetse Hoge Venen tocht langs Getzbach en Helle. In 1982 maakte ik kennis met die streek vanuit Huize Ternell. Wij kwamen er o.a. met de zondag wandelingen van IVN Eijsden. Later, vanaf 1992, ben ik er vaak geweest met de wandelgroep van Joost. In alle mogelijke weersomstandigheden, tochten om nooit te vergeten. Vandaag uitstekend wandelweer, niet te warm met zo nu en dan toch zon. Goed voor heel wat vogels en zelfs bijzondere vlinders. Ook de planten ontsnapten niet aan de aandacht der 17 deelnemers. Toppers: Zilveren Maan, Veenpluisje en Grote Gele Kwikken.
- @ 02.07 Maria Janssen-Rutten meldt: Tijdens mijn collecteronde voor MS mocht ik op 2 juli bij de fam. Warnier aan Het Bat achterom. Ze toonden mij het nest van een, al enkele jaren terugkerende, merel, waarin nu 5 jonkies te bewonderen waren.
- 04.07 Afgelopen weekend hebben zeker wat zoogdier/dassen spotters in Eijsden rondgelopen. Avond/nacht meldingen van Dassen langs de Voerenweg en in de Eijsder Beemden. Idem Vos en Bever (met foto).
- 04.07 Ik kan toch niet achterblijven bij mijn jongere broer! Vanavond trakteren 9 Dassen mij op een andere plek in het bos. Een burcht waar elk jaar wat te zien is. O.a. dit jaar ook Vos met jongen in een deel. Die zijn inmiddels vertrokken. Vanaf 21.55u pa, ma, 2 jaarlingen en 5 jongen van dit jaar. Twee dappere kleintjes komen aan mijn voeten snuffelen. En gaan verder met hun spel. Om 22.35u vertrek ik. Tegen 22.55u op mijn terugweg nog wat Dassen onder de kersen.
- 05.07 De klanten van de horecazaken langs de Diepstraat en op Het Bat weten niet wat ze zien. Een man met daarachter een eend met 6 jongen loopt richting Maas. Inderdaad mijn broer Martin trof deze moeder en haar kroost in de Schoolstraat en warempel ze volgden hem naar de Maas. De eendenlokker van oud Eijsden.
- 06.07 In de vallei van de Zwarte Beek worden de eerste jonge Kraanvogels geboren. De beloning voor alle inspanningen om dit 1500 hectares groot natuurgebied in stand te houden.



- 06.07 Een Ree met 2 kalfjes staat rustig te grazen. Vlakbij loopt een Vos onder de kersen.
- 07.07 Even naar Visé. Het is vrij druk en op de markt loopt men met en zonder masque obligatoire. Geen rondstruinende jeugd want er is al vacance. In Fromagerie Juprelle maakt de eigenaresse mij duidelijk dat mijn uitverkoren Hervese kaas niet meer verkrijgbaar is. Per 1 juli is de boerderij uit Warsage, ferme Kleynen, gestopt met het maken van hun speciale Trous Renard. Ruim 30 jaar was ik er klant voor deze lekkernij met zo nu en dan een andere spécialité de la maison. Ook in Visé staat de "voortgang" niet stil. In de Rue des Francs Arquebusiers is de bijzondere oude stijl bakkerij annex verkooppunt gesloten. Hier kreeg je nog ouderwets brood, andere bijzondere meelproducten en super vlaaien.
- 09.07 Terugkerend van een succesvolle dassenobservatie loop ik door een wolk Junikevers. 2 Kennissen van mij die toevallig over dezelfde veldweg lopen kenden dat verschijnsel nog niet. Beneden aan de Kampweg komt mij een Vliegend Hert tegemoet gevlogen.
- 10.07 Langs de Molensingel is er schapenbegrazing in de berm. De Dames laten zich ook de (niet meer beschermde) Brede Wespenorchissen goed smaken. Bij broer Jef komen de vliegende Mieren massaal uit de grond. Die kans laten de Muurhagedissen niet voorbijgaan. Smullen maar.
- 13.07 Ondanks druilregen tochtje over De Kaap gemaakt. Goed voor 3* 1 Ree en 1* 2 Hazen.
- 14.07 De centra van Eupen, Polleur, Dolhain, Goé, Spa, Theux, Fraipont, Nessonvaux, Trooz en Chaudfontaine staan onder water. Onze favoriete terrasjes denkelijk ook. Dan is het echt schrikken als ik de beelden zie van Pepinster. De Hoegne en de Vesdre komen hier samen, ongelooflijk wat een ravage. En in Moelingen loopt de Berwijn over. Dat merk je ook in Laag-Caestert. Net als in 2018.
- 15.07 Het peil van de Maas stijgt en stijgt. Nooit eerder zo hoog geweest sedert 1926.
- 19.07 Ik loop van Eckelrade langs het bos via de Daor naar De Heeg. Heel wat groen en vlinders. Weinig vogels. Ten oosten van de Fontijn lijkt de Daor alleen te bestaan uit bouwpuin, lastig om te lopen of te fietsen. Nabij de Fontijn is de weg wat uitgesleten en zijn watersporen te zien. Westelijker is plots de hele weg uitgesleten. Tot wel een halve meter diep en breed. De Daor is een zogeheten watervoerende weg en wordt geregeld opgevuld om hem voor de mens begaanbaar te houden. Dat sterk vervuilde opvulsel uit vorige jaren is nu duidelijk zichtbaar. Beton, vuursteen, keien, plastic, dakpannen etc. Onverhoopt zie ik 4 Keizersmantels fladderen. Ze zijn er toch nog! 's Avonds roepen de Vroedmeesterpadden ook nog. Een Vos en een Ree met 2 kalfjes laten zich ook zien.
- 20.07 Langs de veldwegen staat een nieuw bord: LET OP! Gevaar voor



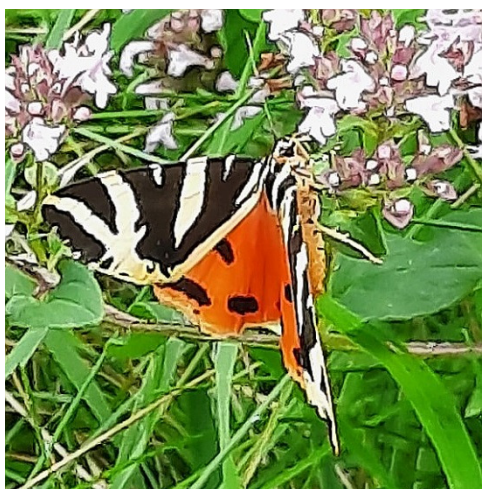
uitspoeling. Betreden op eigen risico.

- 21.07 Het wolvenkoppel August en Noëlla heeft ook dit jaar minstens 5 jongen. In hun leefgebied Houthalen-Hechteren staan heel wat cameravalen die hun aanwezigheid vastleggen. Van de 5 welpen van vorig jaar overleden 2 vrouwtjes.
- 23.07 Heel wat veldwegen en bospaden zijn flink toegetakeld door het water. Een mevrouw Janssen uit Noorbeek meldt een dode Das op Sint Antoniusbank in Bemelen. José Creuwels meldt een dode Das langs de Oosterweg op de bekende doodrijlocatie. Ook Dhr. Verheggen uit Bunde meldde die Das, een jaarling. Nabij hun burchten laten de levende Dassen zich niet zien.
- 26.07 Hein Overhof uit Termaar meldt dode Das langs de N278 bij het viaduct van Cadier en Keer.
- 27.07 Vriend Cor uit Termaar meldt dat hij eindelijk op 1 van zijn 4 burchten jonge Dassen heeft gezien. Ook veel verschillende vlinders bij hem in de achtertuin. Dat is inderdaad een bloeiende planten paradijs, inclusief moestuin met slakken en egels. Als ik terugloop via Termaar–Bruisterbosch–De Heeg zie ik dat de veldwegen erger toegetakeld zijn dan ik eerst dacht. Werk aan de winkel met dito kosten neem ik aan. Heel wat vlinders. Vooral Atalanta's en veel Zandoogjes. Ook 1 mannetje Citroenvlinder en 3 Keizersmantels. Om ca. 21.00u een waar concert door de Vroedmeesterpadden op mijn plek in de Daor.
- 30.07 Met Jo e.a. Voetspoor 305 vanuit Holset gelopen. Uitstekend wandelweer. Heel wat hoogtemeters. Kunnen genieten van de vele planten, vlinders en voor onze vogelaars ook wat bijzondere vogels.
- 01.08 Met kameraad Jacques Voetspoor 91, uit 1992 van D.D. Tasma, gelopen. Voor mij was deze rondwandeling van Olne naar het dal van de Vesdre toen in 1992 met Joost een fantastische kennismaking met de streek. Een klassieker onder de Voetsporen, zeer pittig maar de omgeving vergoedt de inspanningen ruimschoots. Vele hoogtemeters over lastig begaanbare rotspaden e.d. Daarna nog een aantal keren gelopen. Vandaag dus met Jacques, een tocht die al lang op mijn verlanglijstje stond. Uitstekend wandelweer, fris. Toch zweten. Geen vlinders, geen vogels, wel veel plantengroei. Inderdaad beneden pauzeren wij normaal in Nessonvaux voor een drankje en soms een bezoek aan de charcuterie en/of de boulangerie voor een Farine de riz. Vandaag niets van al dat lekkers. Wij werden geconfronteerd met de gevolgen van de watersnood. Al gezien op TV en gelezen in de krant. Het zien met eigen ogen van de ravage op zo'n bekende plek doet echt pijn. Die arme geruïneerde mensen, honderden. Zal nog menig jaar duren voordat ze uit de miserie zijn.
- 04.08 Niets vermoedend even naar Visé. Ik moet een andere weg nemen want het bruggetje over de Berwijn is weg. In Visé zelf lijkt de Maas niet



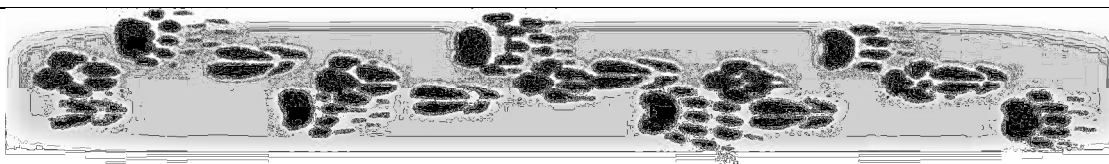
buiten te zijn geweest.

- 07.08 Even bijgepraat bij broer Jef. De Muurhagedissen hebben volop jongen. Jef heeft ook dit jaar weer kannibalisme gezien bij zijn hagedissen. De jonge Bevers laten zich ook bewonderen. Jef heeft foto's van takken van de notenbomen langs de Maas en de Voer vol met Wijngaardslakken. Die hebben het hogerop gezocht om het hoge water te ontvluchten! Jef is een verwoed vrijetijdswielrenner. Kent elke weg in Het Land van Herve en de Ardennen. Zeker ook in de Vesdre vallei. Hij heeft afgelopen week enkele tochten gefietst. Jean, het is werkelijk niet te geloven wat een ravage daar is aangericht door het water. Daar zijn geen woorden voor. Ook dichterbij huis in Dalhem waar de Bolland in de Berwinne uitkomt. Die mooie idyllische plekje, allemaal naar de haaien.
- 13.08 Met Jo e.a. een natuurtocht gelopen vanuit Oudsbergen. Door het zogeheten reconversiegebied in het aloude mijnbekken van De Hoge Kempen. Hier is de afgelopen 30 jaar veel gedaan aan natuur en toerisme. Met succes. Een bijzonder fraaie tocht door een gevarieerd landschap. Uitstekend wandelweer. Hoogtepunt was het beklimmen en het afdalen van de terrill van Waterschei, 146 meter hoog, lastig. Goed voor zweet en veel Blauwvleugelsprinkhanen. Bovenop een magnifiek uitzicht over de



streek. Onderweg zeer veel bijzondere Planten die bij ons mondjesmaat te zien zijn maar hier massaal voorkomen. De vogels waren zoals verwacht rustig. De vlinders daarentegen des te actiever. Volop Koninginnepages en Spaanse Vlaggen. Oranje Zandoogjes zie je ook niet elke dag. Idem Citroenvlinders. Atalanta's, Witjes en Dagpauwogen wel. Wij doorkruisten het Thor park en de Stiernerbeekvallei alvorens via de Jeneverbesstraat het Heiderbos te bereiken. Een bos bestaande uit inderdaad Jeneverbesstruiken.

- 16.08 Op de Heiweg ter hoogte van de bekende wissel voorbij RIVA sneuvelt weer een Das.
- 17.08 Natuurtocht leider Jo maakt mij erop attent dat de waterrellende ook langs de Ourthe in o.a. Chenée, Thilff en Angleur plaats vond. De verbindingstunnel tussen de E25 en de E40 onder Cointe door is zelfs deels volgelopen. Gebruik onmogelijk. Het is een complete chaos voor het autoverkeer dat zich een weg door Luik zoekt via allerlei omleidingen. Volledig herstel pas medio oktober!



- 18.08 Ma Eikelmuis laat zich met 5 jongen bewonderen. Daar kan een stel Gewone Bosmuizen niet tegen op. 's Avonds ook nog eens een levende Das.
- 20.08 Mijn correspondent uit Mheer meldt 2 dode verkeersslachtoffers. Een grote Das en een halfwas Wild Zwijn.
- 24.08 Mijn gebruikelijke tocht over De Kaap gemaakt. Geen wild, geen vogels. De Conference Peren staan er goed bij. De appels zo te zien ook. Aan de bosrand bij het kruis van Steinbusch zowaar wroetplekken van Wilde Zwijnen. Verderop ook duidelijke wissels bos in/uit. Ik loop maar niet binnendoor, dat is zo wie zo al lastig en met die begroeiing verrassen de zwijnen mij eerder dan ik hen. De Bramen laten zich smaken. De gecontroleerde dassenburchten lijken in orde. Een zeldzame Grote Bosmuis i.p.v. een Eikelmuis in het bekende kastje.
- 24.08 Een onvergetelijk dassenobservatie avond. Wij zien tussen 20.10 en 20.55 uur liefst 18 levende Dassen op 2 aaneengesloten burchten. Lastig te determineren tussen de begroeiing en de invallende duisternis. Zeker 5 jonge dassen erbij. Observatie moeten beëindigen door luidruchtige passanten met hond. Dassen doken naar binnen. Ons record van 17 Dassen na 10 jaar eindelijk overtroffen. Tja, niet voor niets een Olympisch jaar.
- 27.08 Met JO e.a. Voetspoor 283 uit 2016 gelopen. Een ven- en heidewandeling tussen Zonhoven en Hengelhoef. Uitstekend wandelweer voor een fraaie tocht. Voor mij was de waarneming van Zandhagedissen de top.
- 30.08 Het leven wordt duurder gezien de stijgende prijzen in de supers. Ook het werk van Onze Lieve Heer en zijn Heiligen kost meer. In de kapel van Rijckholt was de prijs van een kaars 30 cent, nu 50 cent!

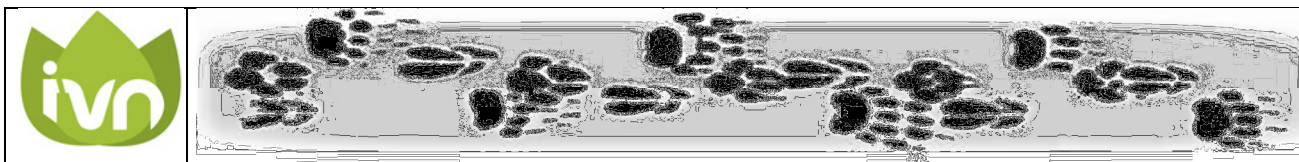


Jean Creuwels, met dank aan de melders

Zomer 2021. Watervloeden in juli.

Het volgende seizoensverslag bevat als vanouds weer een mengelmoes van waarnemingen van planten, dieren en het weer. Verder impressies van tradities, heemkunde, dialect en ga zo maar door. De basis vormen mijn dagelijkse aantekeningen.

Half juli voltrok zich een waterramp in ons deel van Europa. Pas op het laatste moment werd de omvang hiervan duidelijk. Deze ramp werd langer



vooraf niet voorzien, uiteraard had men hiervoor geen glazen bol. Wel werd verwacht dat een lagedrukgebied met veel regen dagenlang zou gaan blijven hangen boven West-Europa en er grote wateroverlast zou kunnen ontstaan.

In dit licht moeten de aantekeningen, die van dag tot dag lopen, worden gelezen. Bij het voltooien van dit seizoensverslag werd er nog opzoekwerk gedaan over historische hoogwaters van de regenrivier de Maas. Omdat we in Eijsden aan deze rivier wonen, is het informatief om oude hoogwaters in een historisch perspectief te zien. Dit jaar 2021 gaat de boeken in als een historisch Maashoogwater wat betreft de afvoer in m³/sec. Minstens sinds de metingen begonnen in 1911, en dat in de zomer. De kom van Eijsden bleef gespaard. Door allerlei ingrepen in de Maas komt het water hier niet meer zo hoog als in het verleden. De Maas bleef binnen het bergend rivierbed.

Het vergelijken van oude waterstanden met de huidige is niet alleszeggend. Weliswaar is een bepaalde hoogte boven NAP een absoluut gegeven, net zoals wèl of geen water in de straat. Tegenwoordig worden echter ook altijd de afvoeren in m³ per seconde, berekend en vergeleken (één kubieke meter (1m³) is 1.000 liter).

Bij de bestudering van de historie is gebleken, dat ook in het verleden wel eens zomerhoogwaters in de Maas konden optreden. Voor velen een verrassing. In Eijsden behoort juli 1980 echter nog wel tot het collectieve geheugen. Tot zover dit woordje vooraf.

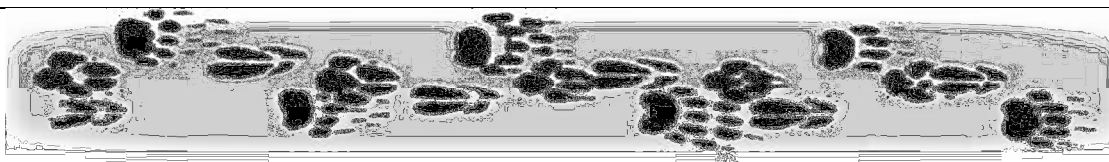
Vrijdag 4 juni. Een groot insect gezien in de Eijsder Beemden, oranje met zwart. Het blijkt een Zwartpootsoldaatje te zijn.

Zaterdag 5 juni. Een grijze dag in Limburg. Achter de tuin in Banholt vliegt een Groene specht vanaf een "bajpaol" naar het grasveldje. Groene spechten zitten graag op de grond waar ze onder andere "haoëmzèèke" (mieren) eten.

Bronkzondag 6 juni. Aangepaste viering Bronk met overbrenging Allerheiligste van Breust naar Eijsden. Veelal wordt er thuis tv gekeken naar een uitzending hiervan. Overdag lopen veel mensen door de straten waar in andere jaren de processie komt, om wat in de sfeer te komen door de vlaggen en de bloemen. Waar normaal in de zomer in Oud-Eijsden veel Frans, Duits en Nederlands op straat en op de terrassen is te horen, is dit nu weer eens meer de Eijsdense tongval.

Het vlaggenpalet fleurt Eijsden goed op. De kleuren rood, wit, blauw en geel passen goed bij elkaar. Dit zijn de Nederlandse, de Limburgse en de Eijsdense vlag, en ook de vlaggen met de pauselijke kleuren (wit en geel) passen er goed bij. De Limburgse vlag heeft de leeuw en de Eijsdense vlag heeft het Bourgondische kruis. Wist u trouwens dat Eijsden een dorp is met een aantal Luikse stadsrechten?

In de avond waargenomen een Zevenstippelig lieveheersbeestje en Duitse wespen in Banholt. Op de regenton in de tuin zit een springspin van de soort



"Schorsmarpissa". Deze spinnen hebben een heel ander uiterlijk dan gewone spinnen en zien er minder "eng" uit. Ze vangen ook binnenshuis vliegjes, vooral op de ramen.

Het bekijken van de bloeiende tuinplanten levert allerlei hommels op: Aardhommel, Weidehommel, Akkerhommel, Steenhommel en Boomhommel. Bronkmaandag 7 juni. Jonkheidsmissen van Breust en Caestert. Zolang men niet getrouwd is en "iengelaog" betaalt, blijft men tot de "Joenkmaander" en "Jong dōchter" van 't (gaans) Joenkhèèd behoren. Alle ongetrouwden boven de 16 jaar dus. Deze bronk blijkt er in Caestert, dat men tot op zeer hoge leeftijd een Joenkmaan-jubileum kan vieren.

Trouwt men nooit, dan wordt men met jonkheidseer begraven (in aanwezigheid van het "vaendel"). In het Nederlands en sommige dorpen spreekt men overigens van "de" jonkheid, in Eijsden zegt men "het" jonkheid. "En, jong, al bekaans z(j)esjtien?; dan mooste iengelaog betaole en wurste van 't joenkhèèd".

De voor mij dit jaar sobere Bronkmaandag wordt onderbroken door een kort bezoek aan het ENCI-meertje, alwaar veel waterjuffers zijn te zien. Tengere grasjuffer, Watersnuffel en Lantaarntje, om er een paar te noemen.

Bronkdinsdag 8 juni. Jonkheidsmis van Eijsden. Op de Vroenhof wordt daarna tòch nog de sfeer van bronkdinsdag gevoeld op het terras in de felle zon. Een paar kriekenbiertjes helpen hier goed bij.

Aan de Maas is er intussen veel natuur te zien. Diverse soorten zwaluwen, Blauwe Breedscheenjuffers, Tweevlekkige en Veelstippige Aziatische lieveheersbeestjes, hagedisjes. In Banholt zien we een zeer zeldzame Slanke borstelroofvlieg.

Woensdag 9 juni. Volop zomerweer (26 à 27°C). Een fietstochtje bij Laag-Caestert en de Reinekenhof levert heel wat op. Hagedissen, Grote gele kwikstaarten, Bont zandoogjes, Atalanta's, Echte tonderzwammen en een Gele kamlangpootmug bij de Beverbocht in de Voer. De langpootmug heeft een "wesp-achtig"



uiterlijk. Putters zijn er bij de Reinekenhof. Bij Eijsden langs de Maas Meerkikkers en een Vals witje. In de tuin wel 10 Pyjamaschildwantsen op Fluitenkruid.

De zon zakt vuurrood onder de horizon. Vanuit het Maasdal gezien (Trichterweg) gaat de zon eerder onder dan wanneer men vanaf een hoger punt kijkt (bijvoorbeeld bovenaan Hakkeknoep).

Zie verder op pagina: 21



AGENDA 2021

Het "Wandelschema" & "Korte Tour"

--	--	--

Het programma is samengesteld door José Goessens, Marianne Theunissen, Betsie van der Put en Anne van Santen. Vertrek Cultureel Centrum 11.00 uur via carpoolsysteem. Bij elke weersomstandigheid.

Bijdrage onkosten chauffeur € 2,50 per persoon, ongeacht de afstand. Deelname aan deze wandelingen geschiedt op eigen risico. Wandelingen zijn geschikt voor een ieder die goed ter been is. Wij gaan er vanuit dat iedere chauffeur een eigen inzittende verzekering heeft.

Anne van Santen, tel. 043-4094672, asvansanten@home.nl

Programmaoverzicht 2020 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten

Datum	Tijd	Activiteit	Vertrekpunt/locatie/contact

* Exacte datum en tijd te bepalen door teller(s)

Wil je deelnemen aan een excursie (behalve die naar de Eijsder Beemden), meld je dan s.v.p. aan bij Ed Bayens (ed_bayens@yahoo.co.uk; tel. 4091024).

Telefoonnummers:

Ed	409 10 24	Philippe	457 23 70	Frans	409 12 83
Lydia	361 58 05	Thérèse	408 54 10		



Aan de activiteiten van de vogelwerkgroep kan in principe elke IVN'er deelnemen. Hebt u belangstelling om vogelaar te worden? Bel!

Ed Bayens

Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)

In principe gaan we iedere laatste vrijdag in de maand op pad om planten en bomen te bekijken. We vertrekken steeds om 13.30 uur (tot 16.00 uur) vanaf verschillende locaties. Het programma bespreken we in januari. Inlichtingen: Annemie Speckens, 043-4092623, annspeckens@kpnplanet.nl of Anne van Santen, 043-4094672, asvansanten@home.nl
Dus als je mee wilt lopen dan mail even.

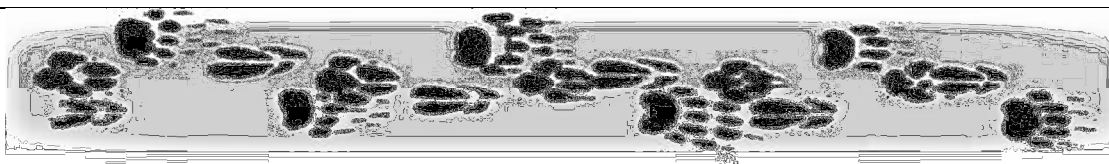
TdJ

Cursussen 2021

Datum	locatie	Onderwerp

Onderwerp, spreker en plaats wordt bekend gemaakt via de plaatselijke pers en op de site van ons IVN. Hebben wij uw mail adres dan ook per mail.

De zaal is open vanaf 19.30 uur en wij beginnen stipt om 20.00 uur. Inclusief pauze tot 22.15 uur. Voor leden gratis, niet-leden betalen € 3,-.



BIJZONDERE WAARNEMINGEN *vervolg van pagina: 11*

Donderdag 10 juni. Nog steeds erg warm. In een vijver bij Banholt zijn de waterplanten in het midden opzij geschoven. Alpenwatersalamanders komen op deze plek vanuit het diepe, heldere water naar lucht happen. Ze zijn blauw gemarmerd op de rug, met een rode buik. Bij Bemelen Veldparelmoervlinders en een Klaverblauwtje gezien.

Het graspollenseizoen is losgebarsten. Hele wolken stuifmeel vallen uit de aren van de hoge, bloeiende grassen, zoals Grote vossenstaart, Kropaar en Gestreepte witbol. In de bermen staan er dit jaar in het hele land erg veel Klaprozen ("Kolblomme").

De gedeeltelijke zonsverduistering is zonder geschikte hulpmiddelen moeilijk te zien, daarvoor is de zon te fel.



Aan de Maas is een zeldzame Kleine karthuiserslak te zien op Reuzenberenklauw, en vele blauw gekleurde waterjuffers bij de Inham, zoals Azuurwaterjuffers, Blauwe breedscheenjuffers, Watersnuffels en Lantaarntjes.

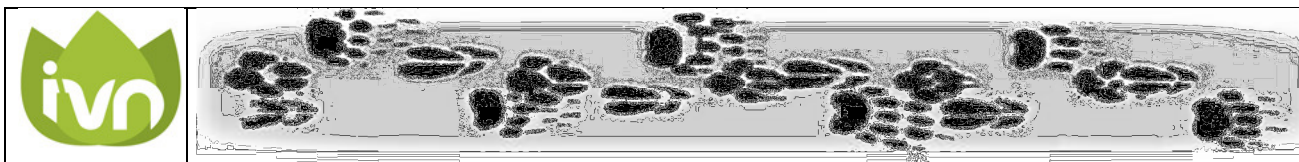
Zaterdag 12 juni. De dag begint fris en met motregen, maar later wordt het zonnig. Aan de "Beeldsjeswaeëg" in Hoog-Caestert een piepklein Konijntje. Op de Waardhoff in Mesch bij het poeltje met de stapelmuur vele blauwe Azuurwaterjuffers en een Lantaarntje.

"D'r Sjténgébérreg" zeggen de Meschenaren tegen het gebied van

de Steenbergsweg en de Kiezelkuilweg.

Zondag 13 juni. De aangepaste Bronk in Mesch kent mooie momenten. De felle zonnestralen (UV 7) doen er een schepje bovenop. Vaantjes langs de processieroute, kleine bloementapijten, een wagen met Bronkmuziek en "kaw sjoeëtel".

En natuurlijk de vlaggen met de feestelijke Bronkbloemen-boeketten eraan ("rèjbekitte" of "vèldbekitte", in Mesch soms met een gele strik, de kleur van het Mescher Jonkheid). Het Jonkheid van Mesch kent iets andere gebruiken in de kleding dan de 5 Jonkheden van het oude Breust-Eijsden (Breust, Caestert, Eijsden, Oost en Maarland). Zo heeft de kapitein een rode sjerp om het middel en de overige leden van de "Uuëverighèèd" gele sjerpen. De "Sjtendaordraegers" hebben groene sjerpen. Soms worden er sjerpen diago-



naal over het kostuum gedragen (over één schouder). Verder heeft men een rood-wit-blauwe cocarde opgespeld. De 5 Jonkheden van het oude Breust-Eijsden zien er overigens ook niet precies hetzelfde uit. Kenners zien bijvoorbeeld dat het ene Jonkheid al sinds lang grijze hoeden draagt en het andere Jonkheid zwarte. Op zeer oude foto's is dit niet het geval.

Bij thuiskomst in Banholt een Distelvlinder, 2 Atalanta's en een Kleine vos op de rode Spoorbloemen. Een uitstekende vlinderplant in deze tijd van het jaar. Ook weer een Schorsmarpissa (vriendelijke springspin).

Maandag 14 juni. Zeer warm (29°C, UV 7)). Op de fiets naar de Waardhoff. Er vliegen me enkele Weidebeekjuffers tegemoet. Bij de nieuw aangelegde "poole" (poelen) zeer veel waterjuffers. Blauwe Azuurwaterjuffers en Lantaarntjes en rode Vuurjuffers. Bij het bankje op de "Alpenweide" verrassend: enkele Groot dikkopjes en een Kaasjeskruidkoppje. Op weg terug aan de Pisartlaan heel veel Blaassilene. In de zomeravondzon snoept om 20:35u nog een verse Kleine vos van de nectar van de Spoorbloemen in Banholt.

Dinsdag 15 juni. Weer een zomerse dag van boven de 25°C. In de avond Klein vliegend hert en een Witstipgrasuil (nachtvlinder) in Banholt (bebouwde kom).

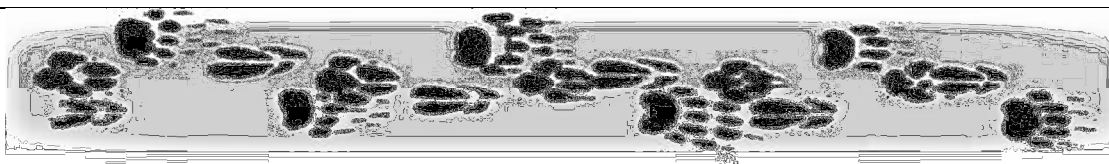
Woensdag 16 juni. Al vroeg zomers en daarna tropisch. In het buitengebied van Banholt 4 Geelbuikvuurpadjes in een poeltje. Daar ook een vers Bruin zandoogje. Op een bloemenveldje bij de Trichterweg een Veldparelmoervlinder.

Bij de Meetboot Groot kaasjeskruid, Muskuskaasjeskruid en een Waterleliemot (een mooie nachtvlinder). In Breust een Taxusspikkelspanner (een opvallende nachtvlinder).

In Hoog-Caestert koop ik mijn eerste hoogstamkersen: "Early Rivers". "Rievers, dat zien de ieësjte", zegt de fruitteler. "Koeëme òòch Basjterddieke," vraag ik. "Dat doort nog e paoër waeëke, het is noe waol werrem, de kieëse zien noe wal aon't riepe, meh 't haet òòch lang sjtel gesjtaande". Het antwoord duidt op het koude weer in het voorjaar.

Donderdag 17 juni. De warmste dag van het jaar tot nu toe (ruim boven de 30°C in Limburg, Hupsel-Achterhoek zelfs 34°C). Een bezoek aan de Waardhoff, poelen en planten bekijken met Johan en Rian. Azuurwaterjuffers vliegen af en aan en Atalanta's en een Kleine vos laten zich zien. In de poelen zijn Alpenwatersalamander en Kleine watersalamander aangetoond. De reeks van planten is heel lang, van Harige ratelaar tot Rapunzelklokje en Kraailook, van Dolle kervel tot Klein streepzaad en van Goudhaver tot Wouw en Bergandoorn. Op de Heggenrank vliegt de Heggenrankbij. Iets verderop vliegt een Gestreepte goudspanner (een gele nachtvlinder). Uit een Dassenlatrine blijkt, dat er al goed kersen worden gegeten.

In de Eijsder Beemden is verrassend genoeg de poel met het beboste eilandje alweer geheel drooggefallen. Kleine vos en Gehakkelde Aurelia vliegen



langs de houtwal.

In de avond: hoe heten die zonnende groene metaalachtige vliegen ook weer? ObsIdentify geeft als resultaat: "Groene vleesvlieg". Een mooi insect om te zien, maar liever niet in huis, gezien zijn levenswijze. Vleesvliegen bestaan er in vele soorten, ze hebben hun eigen plaats in het ecosysteem.

Vrijdag 18 juni. Nog een warmere dag in Limburg (Beek 33°C). Een hittegolf is daarmee in onze contreien alweer een feit.

Een Koevinkje bezoekt de tuin in Banholt. In Oost in de Beemden een Gewone oeverlibel en een Bandzweefvlieg (geel met zwart).



In de tuin in Eijsden springt er iets uit een hoge bloempot met Viooltjes. Dat moet wel een kikker uit de vijver zijn. Een paar uur later zit dezelfde kikker weer in de bloempot. Dan vraag je je af, wat gaat er om in een kikkerbrein, om steeds een bepaalde plaats te kiezen. Uiteraard kunnen dieren ook denken, vraag het maar aan hondenbezitters. Het denken van sommige dieren lijkt zelfs wel eens wat op dat van een mens. Bekend is van kraaien, dat deze behoorlijk slim kunnen zijn. In Banholt is er een "Däölke" (Kauwtje), dat met de "hoonder" (kippen) meeloopt als deze worden gevoerd.

Het voorspelde plaatselijke onweer trekt aan ons voorbij. In Leersum (Utrecht) is er een windhoos ("valwind") die doet denken aan de stormramp in Eijsden en omgeving op 14 juli 1985. Er treden bij een valwind sterke horizontale rukwinden op

(130-150km per uur), nadat een massa koude lucht naar beneden valt bij een onweer. Hierdoor kunnen er hele percelen met bomen omgaan, waarbij de bomen allemaal naar dezelfde kant omvallen. In 1985 trok er een gitzwarte buienmuur van de Montagne St. Pierre razendsnel over de Maas naar Eijsden en Oost, richting Rijckholt en nog verder weg (toen door mij goed gezien vanaf een bordes aan de Emmastraat). Uit deze muur zag je naast elkaar vele verticale bliksemstralen komen.

Zaterdag 19 juni. In de Beemden bij Kasteel Oost grote, geelzwarte insecten. "Geringelde smalboktor" is de naam. De hittegolf duurt nog voort. In de late avond veel bliksems en regenval. In Beauraing is er zware schade door een noodweer.

Zondag 20 juni. Benauwde dag. In de Banholtergrubbe op een Paardenbloem



diverse insecten bij elkaar: de Fraaie schijnbok (groen) en de Breedband-groefbij. De hittegolf wordt afgesloten met in de late avond regenval.

Maandag 21 juni. Het vakantieweer is voorbij, het is grijs en het wordt geen 20°C meer. De regenton is boordevol. In de avond komen het zonnetje en de vlinders nog even te voorschijn.

Dinsdag 22 juni. Regendag met maar 15°C. Op de Maasoever bloeien Grote klaprozen. De Grote klaproos is één van de soorten Klaprozen die hier in het wild voorkomen.

Woensdag 23 juni. De overvloedige regen heeft de kleine eilandpoel in de Beemden weer met een laagje water gevuld.

Donderdag 24 juni. De kikker bij de tuinvijver zoekt nog steeds zijn plekje in de hoge bloempot op. Aan de Trichterweg alweer een mooie gele gestreepte zweefvlieg: de Snorzweefvlieg.

De weekmarkt staat voor de laatste keer op de Vroenhof. Volgende week moet ik voor mijn gebakken visje naar Breust. Wie de historie van Eijsden kent, weet dat het economische centrum en ook de oude markten zich wel vaker hebben verplaatst. Eijsden aan de Maas kende zijn Maashandelsperiode, het Station en de Wilhelminastraat kenden een bedrijvige periode met het floreren van de spoorwegen, industrie en fruitteelt. Nu zijn de winkels in Breust in trek, hoewel de oude kom van Eijsden met het voetveer natuurlijk een belangrijke culturele, toeristische en horecafunctie heeft.

Vrijdag 25 juni. De zomer herstelt zich. In de ochtend op 3 plaatsen Geelsprietdikkopjes gezien, bij Banholt, op de Waardhoff en op een hoekje van het Tiende Vrij. Ook zijn Groot dikkopjes aanwezig bij Banholt en op de Waardhoff. De Blaassilene bloeit op de Mescherberg. De kleine waterbuffer op de Waardhoff (in het dalletje bij de Alpenweide) bevat weer eens water. Ooit zag ik daar in deze poel vele watersalamanders en onderaan rechts naast de buffer Hazelwormen onder oud hout. Op de Vogelzang wordt een Junikever gezien.

In Tsjechië is er een zware tornado met windsnelheden tot boven de 300km per uur.

Zaterdag 26 juni. Zomerse dag. Kolibrievlinder op Spoorbloem in Banholt. Een Egel loopt door de voortuinen in de Mozartstraat. Koevinkje, geel Sint Janskruid en blauw Slangenkruid op het Tiende Vrij. Meerkoet met jongen (met rode kopjes) in de Oosterbeemden bij het bruggetje. Een gele libel wordt gedetermineerd als een Bloedrode heidelibel. Bij libellen kunnen individuele kleurverschillen optreden. Verder kunnen mannetjes en vrouwtjes verschillen en vaak moeten libellen nog uitkleuren bij het ouder worden.

Zondag 27 juni. Een Egeltje loopt over het Veldje. De broeierige zomerse dag wordt afgesloten met onweer bij Tongeren en in onze heuvels en met regen. Bij Houffalize (Ardennen) is er zelfs een tornado met een slurf die minutenlang de grond raakt.



Maandag 28 juni. De dag begint met een opklaring. In het Bronbos van de Piepert bij Eys Braamparemoervlinder, Sneeuwwitte vedermot, Weidebeekjuffers en Bosbeekjuffers gezien. Daarna "tropische" regenbui in Eijsden.

Dinsdag 29 juni. In de nacht onweer, daarna nog een zomerse dag. Op de Mescherheide steekt een Hermelijn de weg over. In Hoog-Caestert blijkt dat de Voer veel water afvoert en een leemkleur heeft. Een Rode wouw cirkelt er vlak boven mijn hoofd. Een indrukwekkende roofvogel. In Malpertuis zie ik een Grote koekoekshommel en een Steenhommel op een ingezaaid bloemenveld. Nieuws van de vlinderwaarnemers: In de Piepert is een Kleine weerschijnvlinder gefotografeerd. Dat is zeer bijzonder.

Vroeg in de avond begint het pijpenstelen te regenen en dat gaat urenlang zo door. Door het ontbreken van wind konden de buien lang blijven hangen. De record-hoeveelheid neerslag in een etmaal van Beek (18 juni 1966, 82.7mm) wordt verbroken (naar 87.2mm). In Eygelshoven veranderen wegen in rivieren. In Bunde loopt het spoor bij het treinstation onder water. In de Oostelijke Mijnstreek valt de meeste regen (tot wel 150mm in het etmaal, bron: KNMI).

In Canada is er een hittegolf. Het wordt er 49.6°C in de plaats Lytton.

Woensdag 30 juni. Een recordwarme junimaand wordt afgesloten, maar de temperatuur is gekelderde naar onder de 15°C. Een lange broek, trui en/of een jas zijn geen luxe. De waarnemingen vandaag leveren alleen een Snorzweefvlieg en een Rode hooiwagen op bij Oost.

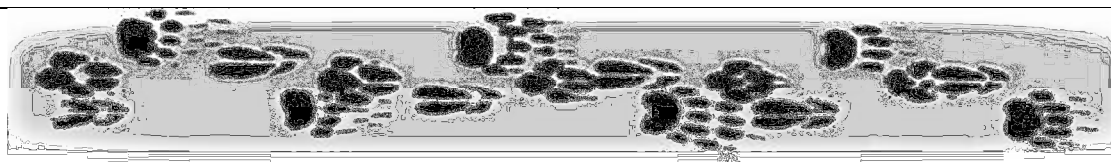
Op de Waardhoff in Mesch worden deze maand o.a. gezien door de heer Stoffer: Gestreepte goudspanner, Oranje iepentakvlinder (mannetje), Neushoornkever (vrouwje), Ringspikkelspanner en Huismoeder.

In de berichtgeving gaat het veel over de overlast door (lokale) onweersbuien. Waren er dan vroeger geen zware onweersbuien? Zeker waren die er toen ook en er kon ook grote schade optreden. De tendens naar zwaardere buien bestaat er echter wel bij een opwarmend klimaat. Aangehouden is, dat de temperatuur in Nederland in de laatste eeuw aanmerkelijk is gestegen en zo ook het aantal dagen met zware neerslag (>50mm). De jaarlijkse neerslag in Nederland is overigens tussen 1910 en 2019 gestegen van 692 naar 873mm (gemiddelde van 102 stations, bron: KNMI).

De overlast heeft natuurlijk ook te maken met de ingrepen van de mens in het landschap. Zou de mens het landschap niet hebben aangetast, dan was er voornamelijk bos in onze contreien. Als er bos is, dan stroomt het water met de löss natuurlijk niet zo snel af.

Bekend is, dat de Bandkeramiekers al aan ontbossing en landbouw deden. Op welke schaal dit gebeurde is niet goed te zeggen.

De Romeinen vervingen bij ons veel bossen door akkers met uitgestrekte graanvelden. Na het vertrek van de Romeinen en de komst van de Franken, namen bos en woeste grond ("hei") weer toe, tot in de 2e helft van de Middeleeuwen weer ontbossing plaatsvond en de akkerbouw op het plateau



weer toenam. De hoogstam-fruitboomgaarden met weilanden eronder komen pas veel later op.

In de huidige tijd hebben we te maken met grote ontboste, bebouwde en verharde oppervlakten (steden, bedrijventerreinen, akkerland en wegen) en met klimaatverandering, waardoor mogelijk frequenter wateroverlast gaat ontstaan. Het betreft een ingewikkelde problematiek. Als de grond in een gebied éénmaal verzadigd is met water, dan kan er bij nieuwe regen ineens een grote afvoer naar de beken en rivieren plaatsvinden. Zelfs holle wegen kunnen in snelstromende watergangen veranderen.

Donderdag 1 juli. Nog steeds truienweer (15°C). In de tuin in Eijsden larven van Aziatische lieveheersbeestjes op de Hazelaar. De markt van Eijsden staat vanaf nu in het drukke winkelcentrum bij de kerk van Breust.

Vrijdag 2 juli. Warme dag (23°C). Een bezoek aan de Piepert levert een vrouwtje Oranje iepentakvlinder, een Grote groene sabelsprinkhaan, een Bruinrode heidelibel en een Bosbeekjuffer op. Bij het bruggetje bij Oost zwemt een Knobbelzwaan met 5 jongen. Op de Braamstruiken vliegen Stadsreuzen, dat zijn grote gele zweefvliegen die op Hoornaarswespen lijken. Verder vliegt er de Bloedrode heidelibel.

Zaterdag 3 juli. Warm. Op de Vogelzang vliegen de Huis- en de Gierzwaluwen af en aan. De Huiszwaluwen bouwen hun nestjes van leem onder geschikte dakranden, de Gierzwaluwen duiken in muurspleten en ook wel onder de oude dakgoten ("kaoënzjele") in. Verrassing in de tuin: een Schaakbordlieveheersbeestje. Wit met zwart. In de avond zwermen vele Juni-kevers rond 2 tuimbomen in Banholt.

Zondag 4 juli. Ook in Oost-Maarland: "geng Broenk". Toch hangen de vlaggen uit en zijn er versieringen.

Alweer een geel-met-zwarte zweefvlieg in de tuin: naam: "Langlijfje". Eerst is het nog broeierig, daarna gaan de hemelsluizen weer open: een forse regenbui met onweer en koude winden trekt over het Heuvelland.

Dinsdag 6 juli. Wandeling door de Eijsder Beemden in harde wind. Bruin zandoogjes vliegen op, in de Schaatspoel zijn er vele jonge visjes te zien en aan de oever een rode Vuurlibel.

Woensdag 7 juli. Warme dag. De Vuurlibel in de Beemden is er nog steeds. Net zoals een Gewone oeverlibel, een Houtpantserjuffer en een Grote langlijf (zweefvlieg).

Het visbestand in de Schaatspoel blijkt groter dan gedacht. Een enorme school jonge visjes zwemt in de ondiepe zone aan de Noordwestkant. Een





jong Schubkarpertje ligt aangespoeld op de oever.

In het Ursulinenpark bloeit de Heggenrank. Evenals op de Waardhoff wordt deze hier bezocht door de Heggenrankbij.

In de avondzon fraai gekleurde Snorzweefvliegen op de Spoorbloemen in Banholt.

Donderdag 8 juli. Het zoeken naar Zwartsprietdikkopjes in de Beemden levert eerst een mannetje Kanaaljuffer op, een blauwe waterjuffer. Daarna het Zwartsprietdikkopje gezien op de vele Kruldistels, die een goed terrein zijn voor allerlei dieren. Vervolgens nog een vrouwtje Kanaaljuffer (bruingroen van kleur).

Zaterdag 10 juli. Het gematigd zomerweer duurt voort. Staartblauwtje en Zwartsprietdikkopje op het dijkje langs de Trichterweg. De distels met Zwarte bonenluizen trekken veel lieveheersbeestjes. Na 18u een stevige onweersbui boven Breust.

Zondag 11 juli. Geelsprietdikkopje bij Euverem.

Maandag 12 juli. Nog steeds warm. Gewone barnsteenslak in de Eijsder Beemden. Viervlekkig Aziatisch lieveheersbeestje in Plan Noord.

Er wordt zeer veel regen verwacht voor Zuid-Limburg en omstreken. Te denken valt hierbij aan de orde van 100mm en misschien nog wel veel meer, in een groot gebied.

Dinsdag 13 juli. Beelden van de plotselinge wateroverlast in Zuid-Limburg in het nieuws. De A79 bij Heerlen verandert in een gele rivier en wordt afgesloten.

Woensdag 14 juli. De Maas is flink gewassen. In de ochtend drijft er nog niet veel hout en vuil op het water. In de middag is dit sterk toegenomen. De "peilsjaol" (peilschaal) in de Maas verdwijnt steeds verder onder water. Valkenburg aan de Geul loopt onder. De schade zal zeer groot worden. In Moelingen stroomt de Berwijn over. De "vlood" (watervloed) is hoger dan 3 jaar geleden en voert zelfs bomen mee.

Het is de tweede waterramp in Moelingen in 3 jaar tijd. Ook stroomt er water door de Voerstraat in Hoog-Caestert. Deze holle weg is een oude Voerbedding. De Voer kwam vroeger ook wel uit haar bedding in Mesch en stroomde dan richting "de Broesj" bij de Meschermolen (gelegen bij de molentak van de Voer).

Donderdag 15 juli. Aan de Maas in Eijsden dringt de vergelijking met 21 en 22 juli 1980 zich op. In de nacht is het water, net als toen, zeer sterk gestegen. Het water staat al hoog tegen de Batmuur aan. Een stuk hoger dan in 1980. Een enorme hoeveelheid hout en grofvuil wordt meegevoerd. Opvallend zijn de vele koelkasten, die hoog op het water drijven. De afvoer bij de grens (Navagne) gaat al naar 2.900m³ per seconde. Het begroeide watervogel-eiland in de Maas ter hoogte van de Trichterweg is weggespoeld. De bomen in het water bij de veerstoep van Ternaaien zijn ook weg. Een Bosmuis

zwemt naar de kant en Konijnen springen rond de kijkers op het droge dijkje bij de Trichterweg. In de loop van de avond moeten de bewoners van enkele straten hun huizen verlaten en worden er zandzakken gelegd. Onderaan de Diepstraat liggen er "big bags" met zand, om te voorkomen dat de Maas tot bij "La Meuse" komt, zoals vroeger veel gebeurde. In die oude tijd werd het café PETERS daar "bie d'r Klénge" genoemd.

Rond 23.00u is de afvoer aan de grens bij Navagne 3.147 m³/sec bij een hoogte van 50.64m boven NAP. Een enorme hoeveelheid water, zelfs de hoogste afvoer minstens sinds men in 1911 met de geregelde metingen begon. Meer nog dan in de winters van 1926, 1993 en 1995..., en dat in de zomer!

Als er na WO II niet was gebaggerd en later de rivierbocht aan de Trichterweg niet uit de Maas was gehaald, dan zou de Maaskant van Eijsden wel weer onder water hebben gestaan. De bocht in de Maas zorgde mede voor een opstuwing van het water. Ook het verruimde grindgat zal het nodige water bergen.

De gevolgen van de zware regenval en overstromingen in een groot gebied in Duitsland, België en Limburg zijn niet te overzien. Er zijn in onze buurlanden vele slachtoffers te betreuren.

Vrijdag 16 juli. De straten in Oud-Eijsden zijn droog gebleven.

Zaterdag 17 juli. Het weer slaat om naar zonnig zomerweer. Het water van de Maas is alweer 3 meter gezakt. Ik hoor dat er in de achtergebleven poeltjes nabij het Meetstation visjes zwemmen. Jonge Baars, Winde, Roofblei. Zelfs een Kroeskarper wordt teruggezet in de Maas. Bij de schaatsvijver (en Maas-eendenvijverpad) worden grote vissen terug in de Maas gezet. "Sjneuk, Sjnookbaeës, Baeës, Rutse, Kerrepe". Op het droog gebleven stuk van het dijkje aan de Trichterweg vliegt veel Atalanta, Dagpauwoog en Bruin zandoogje op de Wilde Marjolein.

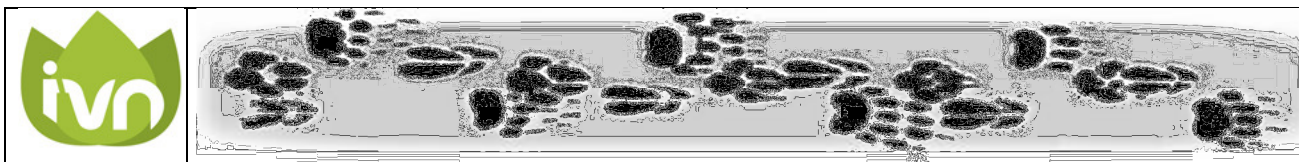
Nieuws dat de wereld over gaat is de Galloway-koe die bij Escharen (bij Grave) net op tijd uit de Maas en uit het afval wordt gered. De naam van de koe werd later bekend als Leonarda 12. Ze maakte deel uit van een groep Galloways in de buurt van Roermond ("Stadsweide"), raakte te water en werd circa 90 km meegevoerd in de watermassa. Wonderlijk. Het doet een beetje terugdenken aan de paardenreddingsactie met de Allerheiligenvloed van 1 november 2006 bij Marrum (Frl).

Zondag 18 juli. Echt zomerweer met een hoge UV-index (7).

In Beieren en andere delen van Europa zijn er nu overstromingen.

Natuurwaarneming dicht bij huis: de zwarte mieren beginnen tegelijk te zwermen. In de tuin in Banholt zijn de Huismussen er als de kippen bij om hun vliegende miertjes mee te pikken. Jacques van Maastricht ziet een Grote weerschijnvlinder op een Buddlejia bij het ENCI-meertje.

Maandag 19 juli. De veeroosters in de Eijsder Beemden zitten vol visjes van



de overstroming. Diverse mensen hebben al overzetacties naar de Maas uitgevoerd, de grootste vissen zijn er al uit. Het zit nog wel vol met jonge Zwartbekgrondeltjes. Zelfs in het bovenste rooster is wat vis terechtgekomen. Ook grote kikkers, kleine zwarte koeleköpkes en reuzenkikkervisjes van de Groene kikker zijn er te zien.

De hoogwatergolf verlaat Limburg. In Eijsden is het water inmiddels meer dan 4.5m gezakt. Op het hoogtepunt stond het water bij Eijsden-grens dus op 50.64m boven NAP met een afvoer van 3.147m³ per seconde. Iets hogere afvoeren worden hier ook nog genoemd. Het was meer dan de 3.120m³ (Borgharen) in de winter van eind 1993. Het was ook meer dan in januari 1926 (3.000m³) en juli 1980 (2.000m³). In 1995 was er een 5-daagse hoogwaterpiek (27 t/m 31 januari, maximaal 2.861m³) waardoor er toen in de totale periode een enorme afvoer is geweest.

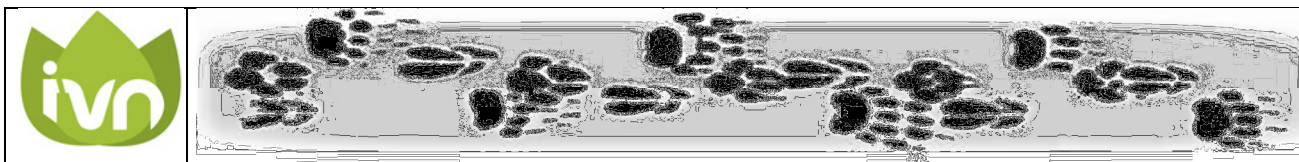
Terugkijkend op de berichtgeving over de natuurramp die heeft plaatsgevonden, valt op hoe vaak hier de term "klimaatverandering" wordt gebruikt. Kwam de overstroming hierdoor? Of werd het daardoor erger? Men zoekt hierbij naar éénduidige, simpele verklaringen. Wetenschappelijk bewijs voor oorzaak-gevolg is echter niet eenvoudig. Wetenschappers denken hier echter wel aan een verband.

Wie zich verdiept in de historie ziet, dat natuurrampen van alle tijden zijn. Vulkaanuitbarstingen, overstromingen, droogte, strenge winters, tot aan meteorietinslagen aan toe. Vroeger had de mens amper invloed op het voorkomen van grote gevolgen, tegenwoordig soms iets meer.

Een goed standaardwerk over het weer is "1000 jaar weer, wind en water in de Lage Landen" van Jan Buisman. In het geval van nu betrof het een laagdrukgebied dat lang boven het binnenland van West-Europa (met o.a. de Eifel, Ardennen en Limburg) bleef hangen en dagenlang zware neerslag veroorzaakte. Warme, vochtige lucht botste hierbij op koude lucht. Normaal gesproken trekt zo'n gebied sneller naar het oosten weg. Als het zo is dat door de opwarming van de Aarde de straalstroom (een sterke luchtstroming van west naar oost op grote hoogte in de atmosfeer) zwakker wordt en gaat golven, dan kan het zijn dat hierdoor ook de verplaatsing van druksystemen wordt beïnvloed. Dan zou het antwoord kunnen zijn: "ja, de klimaatverandering door opwarming heeft invloed op deze ramp gehad". Kon zo'n weersituatie met overstromingen dan vroeger niet gebeuren?

Watervloeden door rivieren en beken zijn van alle tijden.

Het Belgische KMI te Ukkel geeft in een artikel op internet een overzicht: "Historische waarnemingen van overstromingen tot eind 19e eeuw (Deel 1)". Dit is deels gebaseerd op een publicatie over de lange periode 877-1784 van de Maastrichtse archivaris Guillaume Franquinet (De Maasgouw, 1869). Ook is er een Franstalige versie die soms andere kroniektteksten aanhaalt (IRM, "Observations historiques d'inondations ...").



Naast de Maas was ook de Houyoux berucht vanwege overstromingen.

Voorbeelden wat betreft de Maas:

"Anno 1374 was de Mase soe hooge dat se op de outaer stondt van de Preeckheren kerke binnen Luijck"; In het Franstalige overzicht van het artikel: Maas en Sambre overstroomden zodanig "que la plus grande partie des maisons de Namur, furent come ensevelies dans les eaux". De meeste huizen waren dus bedolven onder het water (ondergelopen of verzwolgen?).

"Anno 1408 was de Mase soe groot dat de bruggen van Jemep, Seraigne, Wesent ende d'Amercourt wech dreven. De bruggen van Maastricht leet seer grooten schade ende menaceerde oock ruijne". Interpretatie tekst: ondanks grote schade hield de brug net stand.

"Anno 1571 in Febrero was de Mase soo hooge dat sij de brugge van d-Amercoeur binnen Luijck tenemael wech dreef, ende dat sij in de kerken stondt van Beaupar, St. Jacob, Carmelijken, St. Marten, St. Paulus ende in noch in meer andere kercken, soe datter op eenen pijlaer in de kercke van St. Paulus soe hoog als 't water stondt" (dan volgt een chronogram (jaardicht) met 1571, in het Latijn; vertaald: "de Maas wassende, liep op tot deze hoge plaats").

Anno 1639: "L'abbé Arnould constate dans ses mémoires, qu'en 1639, en moins de six heure, une effroyable inondation de la Meuse, à Verdun, emorta presque tous les ponts et une grande partie des maisons d'une rue proche de la rivière". Bruggen en huizen werden dus meegesleurd.

In 1643 was er op 15 januari de hoogst bekende stand ooit van de Maas en stortten vele Luikse bruggen in, waaronder de Pont des Arches. In de St. Pauluskerk werd er wederom een jaardicht (met 1643) in het Latijn aangebracht, op 1.35m hoogte. Vertaald: "de overstromende rivier leidde haar water tot deze hoogte". In Hoi werden de bruggen, die hersteld waren na de overstroming van 1641, weggeslagen.

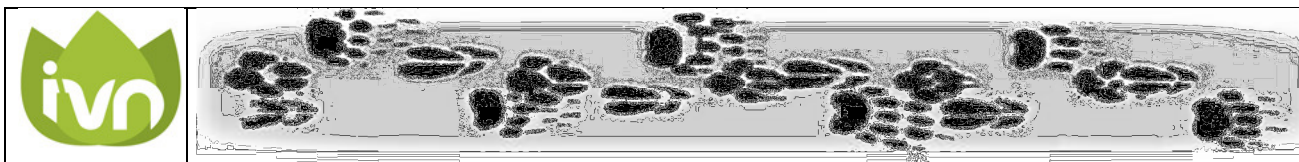
Foullon vermeldt, dat het water na 6 dagen op de zeer hoge stand gestaan te hebben, daarna pas enigszins begon te zakken.

In Diest leidde het water van de Demer tot grote schade aan gebouwen en bouwwerken. In Maastricht kwam het water tot bijna 1m hoger dan in 1926 en 1993.

De Hollandsche historische courant schreef in 1778: "Luik 27 January 1778: Zaterdag en zondag raakte omtrent een drie vierde gedeelte deezer Stad onverwagts onder Water: Bij deeze droevige omstandigheden heeft onze Souverein en de Magistraat dezer Stad aan de Noodlydenden ten eersten in Vaartuigen Levensmiddelen doen bezorgen, die hun met vorken en stokken door de Vengsters van de Kamers en Zolders zyn toegereikt".

Naast andere hoogwaters volgt er in het stuk van het KMI een beschrijving van februari 1784, zoals ook elders aangehaald in dit waarnemingenstukje.

De vele Maas-overstromingen vonden doorgaans plaats in het winterhalfjaar



bij perioden van grote regenval. Ook invallende dooi na strenge winters met veel ijs en sneeuw was een belangrijke factor, vanwege het smeltwater en vanwege de vorming van ijssdammen.

Ijssdammen komen in de Maas vrijwel niet meer voor, dus deze factor is nu weggefallen. Het verlagen van het rivierbed en andere ingrepen zorgen al enkele eeuwen voor een verlaging van de waterstanden (boven NAP) in ons Maasgebied.

Hoe zit het dan met de zomerhoogwaters in de Maasvallei? Voorbeelden hiervan worden hieronder genoemd:

In een scriptie van J. Zinsmeister: "Historische doorbraken van de Maasdijk tussen Boxmeer en Waalwijk, 1650-heden", lezen we dat de Maasdijk bij Empel en Orthen in juli 1703 doorbrak als gevolg van regenval.

In juli 1816 gebeurde dit bij Engelen als gevolg van aanhoudende regen en harde wind.

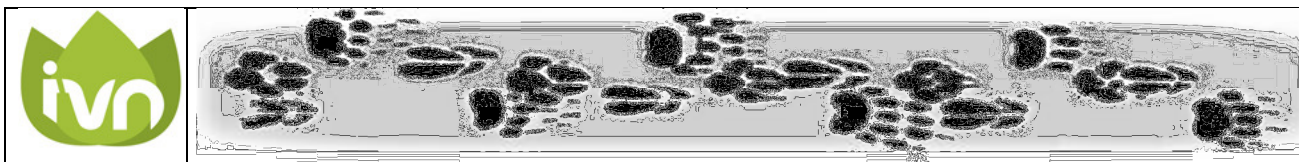
In de Franstalige versie van het IRM lezen we:

"Mercredi 23 juillet 1879: il pleut depuis un mois. Il a plu quatre jours de suite du 20 au 23 Juillet 1879. Grandes inondations et dégats" (grote overstromingen en schade). In een publicatie van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap over "Hoge Waterstanden Grensmaas dec 1993 en dec-jan 1995" lezen we op p.9 over de topwaterstand van juli 1879. Interpretatie van de vergelijkingen met andere topstanden (winters 1850 en 1880), geeft aan dat deze zomerwaterstand (bedoeld is afvoer) mogelijk hoger gelegen zal hebben dan die van 1980.

In onze recente historie zien we op 21-22 juli 1980, na ruim 5 weken regenweer, een korte hoge Maaspijk in Eijsden (afvoer 2.000m³/sec) en op 15 juli 2021 na een stagnerend lagedrukgebied met in 3 dagen tijd zeer veel regen op een verzadigde bodem, een zeer grote waterafvoer (rond 3.147 m³/sec) met ook weer een korte, zeer hoge Maaspijk bij Eijsden. Zomerhoogwaters in de Maas zijn dus niet uitgesloten.

Voor de historie van de Maas in Vlaanderen en Wallonië, zie het volledige artikel, "KMI, Historische waarnemingen van overstromingen tot eind 19e eeuw (Deel 1)" en de eerdergenoemde Franstalige versie van het IRM.

In Eijsden, Heugem en zelfs Oost was het tot en met WOII schering en inslag dat de Maas het land overspoelde en zelfs tot in de straten kwam. Er bestaan nog vele foto's van de overstromingen van november 1924 en januari 1926. Bewoners van de straten aan de Maaskant staan op bruggetjes en loopplancken of poseren in sloepjes. Het gewone leven moest zoveel mogelijk doorgaan. In Eijsden circuleerden er gezegden zoals "es de Maos vuur de Kieës-mes oetkumpt, dan kumpt ze nog twie kier." Dit gezegde kende een aantal varianten, indien er iemand een andere variant weet, dan houd ik me aanbe-



volen. Overstromingen van de Maas waren soms rampzalig, net zoals nu het geval was met de beken en rivieren in het Europese binnenland. Andere keren zal het minder slachtoffers en schade hebben opgeleverd. Gelukkig dat in onze tijd rampen van de Maas minder vaak voorkomen en men betere maatregelen zal kunnen treffen dan vroeger. Je vraagt je onwillekeurig wel eens af hoe vaak het water in Eijsden hoog in de onderste straten heeft gestaan. De alleroudste huizen aan de Maaskant zullen het nog hebben meegemaakt. Hun buitenmuurwerk dateert zo van rond 1600. De overlevering in Eijsden zegt nog: "Ien nuuëgetien-zisentwientig (1926) kaom ze op de Vroenef bieëèn". Bedoeld is dat het Maaswater uit de Sint Christinastraat en de Spriemenstraat ter hoogte van het nu nog bestaande café bij elkaar kwam. De naam van het café werd vroeger in advertenties ook wel eens geschreven als "In den Raadskelder".

Terug naar het klimaatverhaal:

Het is zo dat de lucht nu, door de klimaatopwarming, meer waterdamp kan bevatten en het meer kan regenen. Dus overstromingen kunnen daardoor heviger worden.

Er is natuurlijk geen reden voor de mens om maar met de vervuiling, opwarming, kanalisatie van rivieren, ontbossing en oppervlakteverharding door te gaan. Zeker gezien het vele leed dat de grote regenval in de genoemde gebieden heeft veroorzaakt.

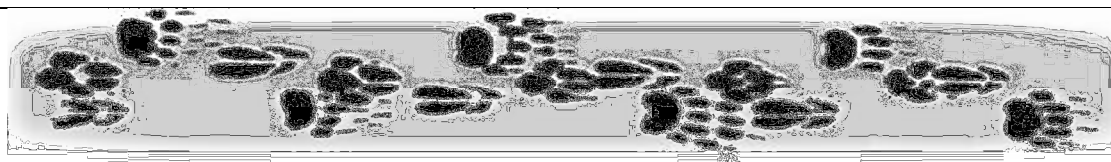
Dinsdag 20 juli. Luchtiger onderwerp: zomerweer met alweer veel zon (UV 7). Jacques Van Mastrigt ziet een roze sprinkhaan op de Sint Pietersberg. Dit is geen aparte soort, maar een speling der natuur. Bijzonder om te zien.

Blauwe kevertjes in de tuin in Banholt: Blauwe muntgoudhaantjes. Bloedrode heidelibellen in de opdrogende Ooster Beemden.

De 5 poelen in de Eijsder Beemden en de poelen in de Ooster Beemden zijn alle overspoeld geweest. De leemlaag in de hoge struiken komt zelfs hoog boven de reling van het bruggetje bij Oost uit. Het water stond ook hier ruim 6m hoger dan anders in de zomer. De visfauna in de poelen zal door de overstroming zijn beïnvloed. Vissen zwemmen bij hoog water uit de poelen weg en er komen er ook weer nieuwe bij, ook op plaatsen waar ze recentelijk verdwenen waren door verdroging.

De Eijsder Beemden zitten onder het Maasslib. Vroeger werd dit "vêtting" genoemd ("vitting"). Het werd gezien als een goede bemesting. Tegenwoordig wordt vaker de nadruk gelegd op verontreinigingen in overstromingswater en -slib (al dan niet met zware metalen).

Tijdens een gesprek met een Eijsdense visser (geboren in 1939) zien we de haoënzèëke bij de meetboot uit de grond komen. Onvoorstelbaar, enkele dagen eerder stroomde daar metershoog de Maas. Bevatten de mieren nesten zoveel lucht? Vlak daarna scheert er een diepblauw IJsvogeltje vlak langs



ons. Even later loopt er een Hermelijn bij het pad naar de meetboot.

Woensdag 21 juli. Het water is 5.5m gezakt. "Dat is de Maos", zegt de oude visser. Die heeft al meer stevige fluctuaties in de waterstand van de regenrivier gezien. Een wandeling over "d'n Diek" laat de gevolgen van de overstroming zien. Overal plastic, is het eerste wat opvalt. Ook in de bomen en Braamstruiken. Hoe ruim je dat nog op? Verder is te zien dat de Beverburcht deels is weggespoeld. Een deel van het kunstwerk van hout is echter blijven liggen. Ook zien we de dikke sliblaag die de dijk overdekt. Oorspronkelijk bestaat de dijk alleen uit Maaskiezels ("Maosklawwe"). Bij ieder hoog water komt er een sliblaag bij. Deze keer zijn er zelfs ruggetjes rivierzand te zien boven op de dijk, neergelegd in de stroming over de dijk heen. Als men het door de vingers laat glijden voelt het ongeveer aan als zeezand.

In Henan (China) valt enorm veel regen. Een ondergelopen metro kan nog net op tijd worden ontruimd.

Donderdag 22 juli. Gele wegmieren lopen over het pad naar de meetboot. Er staat alweer een visser in een waadpak in het midden van de Maas naast zijn bootje. Het water komt tot net boven de knie. Het staat dan ook 6m lager dan een week ervoor.

In veel steden langs de Maas en Rijn zijn er gedenkstenen met hoge waterpeilen (voor Luik, zie hiervoor in dit stukje). In Eijsden zijn mij 3 markeringen bekend.



In de linker deurpost van de linker deur van "La Meuse": 25 feb. 1784, op circa 1.91m boven het huidige straatpeil. De winter van 1784 was erg streng, met veel sneeuwval. Na een dooiaanval met zachte zuidenwinden kwam er een enorme overstroming op gang door neerslag, smeltwater en plaatselijke ijssdammen (ijsschollen die zich ophopen in een rivier). Deze winter werd voorafgegaan door een vulkaanuitbarsting op IJsland in

de zomer van 1783. De Theresiaanse Academie te Brussel schrijft: "Den 24. February 1784. heeft men tot Loven eenen schroomelyken dag gehad, door eenen afgrysselyken water vloed, die onbeschryvelyk is om te melden".

Op een woning op de Bat in Eijsden bevindt zich een muurplaatje op circa 1.16m boven het huidige straatpeil ("hoogste stand 1926"). Op het kasteel bevindt zich bij een raam boven de slotgracht een klein en verweerd metalen plaatje met "inondation 1er janvier 1926" ("1er janvier": lees "premier janvier"); betekenis: overstroming 1e januari 1926). De peilsteen in het poortgebouw ("52.73m boven NAP") is geen waterstand.

Er zou landmeetapparatuur aan te pas moeten komen om de stand in de Diepstraat in 1784 te vergelijken met die van 1926 op de Bat.



Voor het melden van gedenkstenen van waterstanden tussen Luik en Maastricht houd ik me overigens graag aanbevolen.

Vrijdag 23 juli. Annemie fotografeert een Grote weerschijnvlinder bij Berg en Terblijt. De vlinderexplosie van deze zomer is in volle gang. Overal Dagpauwogen en Atalanta's, ook Distelvlinders, Gehakkelde aurelia's en Kleine vossen. De verklaring is het natte voorjaar en daarna warm zomerweer. De rupsen hebben genoeg Brandnetels ("Baeënnietele" in het Oud-Eijsdens) te eten gehad en verpoppen zich daarna tot vlinders.

Zaterdag 24 juli. Na hevige buien zijn er overstromingen in Dinant.

Zondag 25 juli. Wat ritselt daar door de Vrouwenmantel-planten in de tuin in Banholt? Een mus of een muis? Het is een grote Bruine kikker, meer een landdier dan de Groene kikkers. Ook zijn er Grote glansslakken met huisjes te zien.

Een familiefeestje aan Banholtse kant kan niet voorbij gaan zonder rommedou met appelstroop. Vroeger werd deze Limburgse of Herfse kaas veel gemaakt in Bergenhuizen (Noorbeek), alwaar deze "kieës" werd genoemd. Er was 2 liter melk nodig voor een kaasje van 200gr.

Ook in Breust-Eijsden werd "sjtienkkies" gemaakt (bij Pie Huls aan de Emmastraat). Zoals we weten is "rommedou" hetzelfde woord als het Waalse "remoudou", dat met namelken te maken heeft.

Maandag 26 juli. Broeierige dag. Na 17.30u komt me een waterstroompje langs de Kommelsweg bij Mesch tegemoet, naast de droge weg. De Mescherberg is nat en heeft een bredere waterstroom. Op de Mescherhei staat de weg blank. Dus zo lokaal kunnen buien zijn. In de Banholtergrubbe slaat de waterdamp van het wegdek af.

Donderdag 29 juli. Alle poelen in de Eijsder Beemden en bij Oost hebben volop water. In poel 3, (naast de Schaatsvijver, die de 4e poel is), drijven grote dode Maasvissen. In de Schaatspoel zijn er jonge Marmergrondels te vinden.

Zaterdag 31 juli. Winderig, 21 °C. In Malpertuis een mannetje Zuidelijke oeverlibel (geheel lichtblauw) en een Dambordvlieg.

Zondag 1 augustus. Bezoek aan de sfeervolle ijssalon bij de watermolen van Moelingen. Het water van de Berwijn stond er vlak na de opening ruim 1.60m hoog, maar men heeft met ruim 100 vrijwilligers de opruimklus geklaard.

Een enorme regenbui met onweer ontlaadt zich boven het Heuvelland (15.15u). Sommige auto's stoppen vanwege het slechte zicht. Modderstromen lopen langs de hellingen omlaag. Het zijn lokale buien, nieuwe schade wordt gelukkig niet gemeld.

Maandag 2 augustus. Houtpantserjuffers en veel Atalanta's in de Beemden bij Oost. Witte Buizerd in de Banholtergrubbe, evenals Bramensprinkhaan en Ruigtelieveheersbeestje. Ik vind er een vervuursteende Zeeëgel (Echinocorys spec. uit het vuursteeneluvium, met dank aan Wiel).



In het nieuws is de langdurige hittegolf in en rond Griekenland, mogelijk ook een gevolg van de golvende straalstroom. Ook op Groenland is het beduidend warmer dan normaal.

Dinsdag 3 augustus. Rond het middaguur alweer veel regen.

Vakantiegangers moeten het er maar mee doen en fietsen en lopen met regencapes rond.

Woensdag 4 augustus. Reeën grazen langs de Sint Geertruideweg. Een mooie kleurencombinatie. Reebruin en fris grasgroen.

Donderdag 5 augustus. Kleine vossen op Purperhoed in Breust en op Buddeleja in Banholt.

Zondag 8 augustus. Boven Hakkeknoep zweeft een Rode wouw, groter dan een Buizerd. Altijd erg mooi om te zien.

Maandag 9 augustus. In het betonnen gedeelte van de waterbuffer aan de Voerenweg bevindt zich "vers-de-vase" in het modderwater. De rode wormpjes (larfjes) zijn een delicatessen voor vissen en andere waterdieren. Ze worden gebruikt door sportvissers in het "voor" om de vis te lokken. Gevist wordt er met "diekke vaer" (grotere vers-de vase).

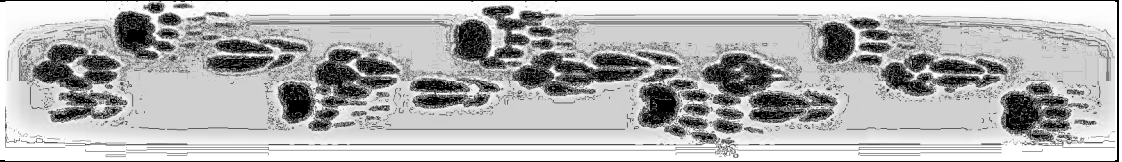
Bij de Zaagmolen in Laag-Caestert fladdert een Spaanse vlag. In de oude waterbuffer in Hoog-Caestert, waar de Grubstraat (naam volgens de kaart) en de Doodemanweg in elkaar overgaan, staat het water nog metershoog. Een Levendbarende hagedis zont er op de oever op oud hout.

Dinsdag 10 augustus. De media staan vol met de waarschuwing van het IPCC, het wetenschappelijke klimaatpanel van de VN. Er voltrekt zich een snelle klimaatverandering, veroorzaakt door menselijke activiteit. De gevolgen zijn o.a. extreem weer en natuurrampen. Er zullen maatregelen op wereldschaal nodig zijn om dit proces af te remmen. Overigens kan een veranderend klimaat met veranderingen in de straalstroom of de Warme Golfstroom nog wel eens regionale verrassingen opleveren. Het stilvallen van de Golfstroom kan zelfs regionaal een koudere periode (met schaatsweer) opleveren. Hoe dit te rijmen valt met de mondiale opwarming is moeilijk voorstelbaar.

Woensdag 11 augustus. Ook in de Caestert Beemden ("De Baende") is riviervand afgezet, net zoals op d'n Diek.

Nieuw Europees hittesterecord: Sicilië (bij Syracuse) 48.8°C.

Donderdag 12 augustus. Zomerse dag. Een Eijdsense (geboren in 1931) vertelt hoe vroeger tegen half augustus (Maria Hemelvaart) langs de weg Boerenwormkruid werd geplukt. Dit kruid wordt in Eijdsen "Kroedwis" genoemd. De boeketjes Kroedwis werden gezegend in de parochiekerk van Breust en vervolgens weer mee naar huis genomen, waar ze op zolder werden bewaard tegen onweer. Voor de met Maria Hemelvaart gezegende Kroedwis (elders "Kroedwusj") was op dat moment blijkbaar alleen Boerenwormkruid voldoende. Of een combinatie van meerdere (7) kruiden vroeger in de Eijds-



dense historie gangbaar was, is mij niet bekend.

Vrijdag 13 augustus. Broeierig. Spaanse vlag op Wilde marjolein aan de "Groeneweg te Caestert" (tussen de Kapelkesstraat en de Leentjesweg). Een fladderende Spaanse vlag met strepen en rood-oranje behoort tot de mooiste vlinders van het land. Een mooie rups is die van de Zuringuil. Gevonden in de tuin in Oud-Eijsden.

Zaterdag 14 augustus. Mooi Zomerweer. De "Maas Cleanup" is een groot succes. We steken de handen uit de mouwen. Er wordt van alles opgeruimd op d'n Diek e.o., tot aan groene en grijze afvalbakken aan toe. Bijzonder voor mij om te zien: een groot stuk puimsteen. Een



steen die blijft drijven, door de structuur met luchtbelletjes erin. In mijn jonge jaren zag je ze ook in de Maas, maar dit blok is veel groter en regelmatiger en bijna te zwaar om op te tillen. Het zal wel bouw materiaal of iets dergelijks zijn.

Natuurwaarneming: overal op d'n Diek kleine Groene kikkers.

Bij Oost wordt er veel grof vuil verzameld. Een hoge ijskast staat op het verzamelpunt naast een grote stapel hout met zelfs zware europallets erop. Waarneming: iets verderop in de Kasteellaan vliegt een Spaanse vlag.

Zondag 15 augustus. Zon, 27°C. Een goede dag voor het drukke benefietconcert op het Kerkplein in Moelingen. We blijven er dan ook met plezier. Een goede avond ook om naar de Vroedmeesterpadden ("Klökskes") te luisteren aan de "Sjtaeg" bij Mheer.

Maandag 16 augustus. De temperatuur is een graad of 10 gezakt met een koude wind. Het voelt bijna herfstig.

Dinsdag 17 augustus. Grijze dag met in de namiddag regen. Het KMI te Ukkel meldt dat het al de natste zomer is sinds minstens het begin van de waarnemingen in 1833.

Vrijdag 20 augustus. Aangenamer weer. In de tuin Bruinrode heidelibel en Gewone pantserjuffer (met groenachtige metaalglans).

Zaterdag 21 augustus. Zomerse warmte. Viervlek lieveheersbeestje in Bantholt.

Zondag 22 augustus. Lezing Wiel Schins in het Sociaal Centrum aan de Prins Hendrikstraat. Het onderwerp is "Leven in de Prehistorie." Wiel neemt ons mee op een reis door het verleden van de Aarde tot aan de huidige tijd. Wer-



kelijk al het denkbare passeert de revue: Gesteentenvorming; Planten- en diersoorten, vertegenwoordigd door fossielen; Natuurlijke klimaatveranderingen met ijstijden en tropische perioden; Continentverschuiving en gebergtevorming; Belemnieten als gidsfossielen; Prehistorische mensen zoals Neandertalers en Cro-Magnonmensen en vuursteenmijnbouw; Darwin, Dubois, de Mosasaurus en de Franse Revolutie; Oostmaas en Westmaas met de Eilanden van Banholt en Ubachsberg. Af en toe een humorvolle kwinkslag... Dat is een prima begin van de dag!

Maandag 23 augustus. Mariëlle ziet 3 Reeën in het bos bij Moerslag.

Dinsdag 24 augustus. Het World Weather Attribution (WWA) concludeert dat er verband bestaat tussen klimaatopwarming en de extreme neerslag van een maand geleden, en daarmee de overstromingen. De kans op dagen met zware neerslag neemt toe en de hoeveelheden neerslag kunnen groter zijn. Zoals hierboven reeds is aangegeven, is het overstromingsgebeuren complexer dan één factor, hoewel zware neerslag natuurlijk aan de basis ligt.

Een situatie als die van nu had zich in het verleden ook kunnen voordoen, maar de kans dat de door de mens veroorzaakte klimaatverandering er invloed op heeft, neemt toe.

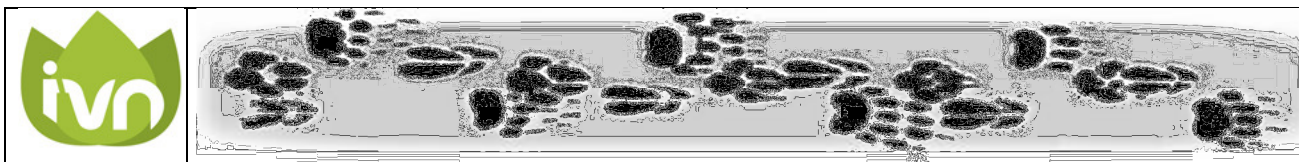
In een nieuwsbericht van het KNMI uit 2003 over "Overstromingen in Midden-Europa (zomer 2002)" lezen we, dat in juli 1342 een lagedrukgebied bleef hangen boven het gebied van de Main. Het goot dagenlang aan één stuk en grote overstromingen waren het gevolg. Over deze gebeurtenis zijn veel gegevens bewaard gebleven, zodat klimatologen een reconstructie konden maken. Het bericht is gebaseerd op het werk van Buisman ("Duizend jaar...") en Pfister ("Wetternachhersage, 500 Jahre Klimavariationen und Naturkatastrophen"). De mens zal dus zijn rol in het veroorzaken van zware neerslag zoveel mogelijk moeten gaan beperken.

Rivieren en beken vormen een natuurlijk systeem dat af en toe kan overstromen. Vroeger was dat zo en nu ook nog. Daar moet de mens rekening mee houden. Zo zal men bijvoorbeeld geen nieuwbouw meer moeten toestaan in overstromingsgebieden. Iedere keer na een rustige periode komt de roep om te mogen bouwen in het rivierbed namelijk weer terug. Wat betreft de kleinere rivieren en beken: Geul, Gulp, Berwijn en zelfs de Voer waren in het verleden berucht om hun plotselinge overstromingen. Knelpunten dienen te worden opgelost en een beter waarschuwingssysteem is voor de toekomst gewenst.

Natuurwaarneming: op de Trichterweg kruipen talloze rupsen van de Dagpauwoog over het asfalt.

Woensdag 25 augustus. Mild zomerweer. Van de vissers hoor ik dat er grote ruggen rivierzand in de Caestert Beemden zijn afgezet. Ik ga nog maar weer eens kijken en kan het zand weer door de vingers laten glijden. Er ligt nog erg veel vervuiling van het hoge water en het terrein is moeilijk toegankelijk.

In Noord-Nederland is er een invasie van Rouwmantels, vanuit Zweden. Ho-



pelijk komen die grote vlinders ook naar hier.

Woensdag 25 augustus. Benefietavond overstroming Valkenburg. Een mooi initiatief. Ze kunnen de hulp goed gebruiken daar.

Donderdag 26 augustus. Slechts 18°C. Een ouderwetse grijze en verregende zomer kan dus ook nog.

Zondag 29 augustus. Na de Banholtse processie wordt de oorkonde ondertekend dat de Pinksterkermis (het geheel van Den-halen met paarden, Bronk-processie, kermis en reien) wordt opgenomen in de lijst van immaterieel cultureel erfgoed. De term "levend erfgoed" is hier zeker op zijn plaats. De kermisviering vindt Corona-proof plaats op een zeer regenachtig en koud kerkplein. "Waer vuur 'nnen tricot".

Maandag 30 augustus. Een "sjars" van alle beschikbare kamers wordt er geschoten tijdens de Jonkheidmis in Banholt.

Dinsdag 31 augustus. Op zoek naar een Rouwmantel zie ik een jonge Levendbarende hagedis op de Waardhoff.

Donderdag 2 september. In het noordoosten van de VS zijn er grote overstromingen door de nasleep van de tropische storm "Ida". Enorme neerslag treft de regio en ook New York loopt onder met grote gevolgen. Ook hier klinkt het geluid dat de neerslag groter wordt door de opwarming van de Aarde.

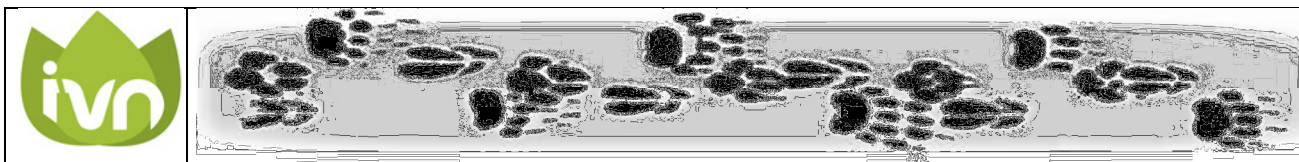
Bij ons is er eindelijk aangenaam zomerweer na grijze dagen.

Op de Waardhoff sprinkhanen: Chortippus biguttulus, zoals Bruine sprinkhaan en Ratelaar. Een zeer jonge Kleine watersalamander kruipt door het natte gras.

Nawoord:

De waterproblematiek blijft aan de orde. Het is te hopen dat de instanties en burgers de waterstromen in betere banen kunnen gaan leiden dan in het verleden, gezien de recente overstromingsramp. Maas-overstromingen zijn bij ons na WO II zeldzamer geworden door allerlei ingrepen in de rivier. Deze keer bleef de Maas bij Eijsden ondanks de zeer grote waterafvoer binnen het Rivierbed ("Bergend Winterbed"). Ook Borgharen en Itteren bleven droog. Dat zal komen door de vele ingrepen die er door de jaren heen zijn geweest. We moeten hierbij niet vergeten dat rivieren en beken natuurlijke "systemen" zijn, die onderhevig zijn aan de grillen van de natuur en dat enig aanpassingsvermogen van de mens op zijn plaats is.

Ook is het te hopen dat de hulp goed blijft doorgaan. Van overheidswege, door verzekeringen en door spontane inzamelingen (benefiet-initiatieven). Is hulp iets van deze tijd en werd er vroeger niet geholpen? Het is verrassend om te lezen dat er in 1740-1741, na een zeer bijzonder weerjaar, met grote overstromingen vanaf november 1740, reeds in veel gewesten geld, goederen en voedsel werden ingezameld voor de getroffen en in het Rivierenge-



bied van Maas en Waal. Tot in Amsterdam aan toe vonden er inzamelingen plaats. Zie hiervoor o.a. "Streekgeschiedenis Alblasserwaard, overstroming 1740-1741".

Bij Eijsden hebben de hoge waterafvoeren van 2021, 1993 en 1995 niet meer geleid tot overstroming van woonstraten. Ingrepen in het verleden hebben ervoor gezorgd, dat er een daling is geweest in de peilen van "meters boven NAP".

Klimaatveranderingen zijn er door de Aardgeschiedenis heen altijd geweest. Uitschieters in het weer ook, met natuurrampen tot gevolg.

Als klimaatverandering door de mens leidt tot steeds hogere waterafvoeren, dan doet de mens de onbeheersbaarheid van de rivieren weer toenemen. "Een kans van ééns in de 1.250 jaar" wordt wel eens gezegd voor een hele hoge afvoer. Dat kan ook dichterbij zijn dan men denkt. Ieder jaar is die kans er weer opnieuw. En op een net iets minder hoge afvoer is er ook weer ieder jaar een kans.

Nederland kan als klein land het goede voorbeeld geven tegen klimaatverandering, door bijvoorbeeld het ontwikkelen van nieuwe technologieën, die dan weer in andere landen kunnen worden gebruikt. De klimaatverandering kan internationaal worden tegengaan door het sluiten van verdragen, zodat ook de grote landen zich beperkingen gaan opleggen in het uitstoten van broeikasgassen.

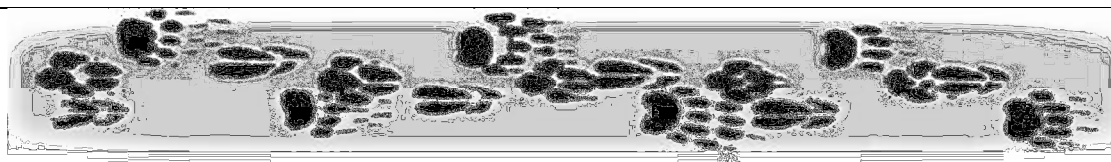
Plaatselijke knelpunten in rivieren en beken vragen om een oplossing. Rivierverruiming is een mogelijkheid, vooral daar waar de rivier in het verleden ook een ruimer bed had. Dijkverhogingen ook, vooral in bepaalde buitengebieden. Te denken valt ook aan het plaatsen van tijdelijke waterkeringen en waterpompen in bewoond gebied. Vooral bij historische monumentale steden en dorpen kan er aan tijdelijke, verplaatsbare wanden of zanddammen van "big bags" worden gedacht.

Jacques Piters

Waarnemingen digitaal melden

Heb je je wel eens afgevraagd waarom er voor sommige waarnemingen een "@" staat in plaats van een "•"? De waarnemingen met een "@" worden via mail gemeld bij de redactie. Op de homepage van de IVN-website staat een knop waarmee snel en nauwkeurig waarnemingen gemeld kunnen worden bij de redactie. Ik zou zeggen: heeft u wat bijzonders gezien, gebruik dan die functie (<https://www.ivn.nl/afdeling/eijsden/waarnemingen>).

PDB



HET BESTUUR



Voorzitter: Vacature
Penningmeester: Vacature

Secretaris: Jacques Piters
Vogelzang 15
6245 BS Eijsden
✉ jacques_piters@hotmail.com
tel. 06 445 91 557

Lid: Harry Fekkers
Sint Jozefstraat 31
6245 LK Oost-Maarland

Vicevoorzitter Maarten v.d. Sande
Jekerstraat 7-A02
6211 NR Maastricht
✉ vdsandebraken@ziggo.nl
tel. 043 409 48 61

Lid Peter De Bie
Beezepool 48
6245 JK Eijsden
✉ de.wissel.ivn-eijsden@home.nl
tel. 043 409 46 77

Verenigingslokaal: "De Dassenburcht"
Kampweg 45
6247 AR Gronsveld

Werkgroepcoördinatoren/Contactpersonen:

Daslicht	Jean Creuwels	043 361 61 95
Lezingen	Bestuur	06 445 91 557
Vogels	Philippe Meijer	043 457 23 70
Wandelingen	vacature	
Korte wandelingen	An van Santen	043 409 46 72
Flora groep	Tineke de Jong	043 352 11 09
Gebouw	vacature	
Redactie Mededelingenblad	Peter De Bie	043 409 46 77

Kosten Lidmaatschap € 11,50 per persoon per jaar

Betalingen t.n.v. IVN-Eijsden:

Giro rekening: NL05 INGB 0000 927056 Onder vermelding van reden betaling.

Website: www.ivn.nl/afdeling/eijsden

Disclaimer:

De redactie wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor inhoud of strekking van niet-redactionele bijdragen. Met toezending van een artikel draagt de auteur uitdrukkelijk de rechten over aan de redactie. Indien nodig kan door redigeren de toegezonden bijdrage –bij voorkeur i.o.m. de auteur– worden aangepast c.q. ingekort. De redactie behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om artikelen zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Verschijningsdata en sluitingstermijn:

Verschijningsdata zijn:

half maart, half juni, half sept. en half dec.

De inzendtermijn voor kopij sluit op resp.

5 maart, 5 juni, 5 september en 5 december.

Kopij bij voorkeur aanleveren per e-mail:

de.wissel.ivn-eijsden@home.nl.